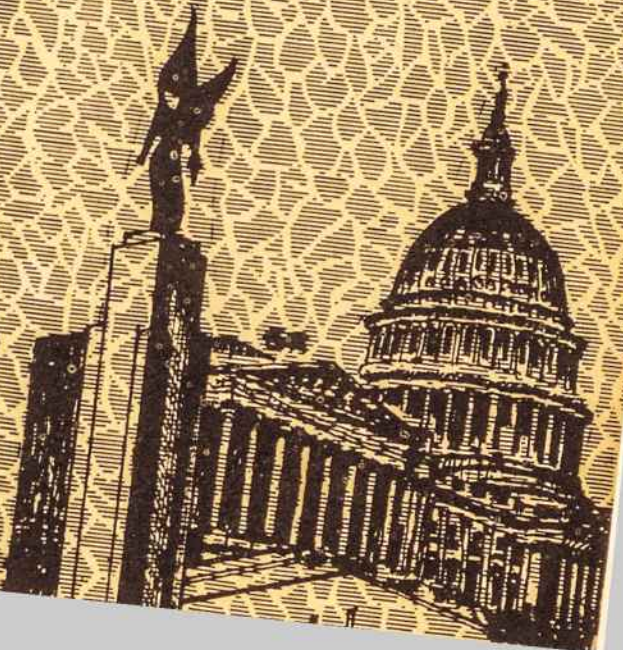

5-6
1972

TECHNIKOS LODIS

TECHNIKOS ŽODIS

THE ENGINEERING WORD

Įsteigtas 1951 m.

Est. 1951.

Leidžia: Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų S-gos Chicagos Skyriaus Technikinės Spaudos Sekcija.

Published by American Lithuanian Engineers and Architects Association, Inc. Chicago Chapter Technical Press Section.

Prenumerata \$6.00 U. S. metams

Yearly subscription — \$6.00 U. S.

Studentams \$2.00 U.S. metams

PLIAS IR ALIAS ORGANAS

VYR. REDAKTORIUS:	G.J.Lazauskas, 208 W.Natoma Ave., Addison, Ill. Tel.(312) 543-8198.	60101.
VYR.RED.PAVADUOTOJAS:	V.Jautokas, 5859 S. Whipple Ave., Chicago, Ill. Tel.(312) 778-0699	60629
TECHN.REDAKTORIUS:	J.Slabokas	
SKYRIŲ REDAKTORIAI:	Dr.J.A.Bilėnas, K.Burba, A.Didžiulis, prof.S.Dirmantas, arch.A.Kerelis, V.Peseckas, V.Petraitis. (PLIAS-ALIAS c.v.atstovas - B.Galinis)	
ADMINISTRACIJA:	J.Sakalas, 7025 So. Rockwell Ave., Chicago, Illinois, Tel.(312) 737-9365. (Pav.- A.Pargauskas ir M.Krasauskas)	60629.

TECHNIKOS ŽODŽIO ATSTOVAI

ANGLIJOJE

J. Vilčinskas, 5 Holmside Rd., London S. W. 12, England.

AUSTRALIJOJE

I. J. Riauba, 9 Harrow St., Brighton Gdns. South Australia.

KANADOJE

I. P. Lelis, 325 Seaton St., Toronto 2, Ont. Canada.

KOLUMBIJOJE

J. Kalėda, Apartado Aereo 1720, Medellin Colombia, S.A

BRAZILIJOJE

Z. Bačelis, Caixa Postal 9102, Sao Paulo, Brazil, S.A.

J. A. V-bėse

1. Z. Gavelis, 897 E. Broadway, So. Boston, Mass., 02127.

2. K. Krulikas, 93-11, 114th St., Richmond Hill N.Y. 11418.

3. S. Juzėnas, 15491 Ward St., Detroit, Mich. 48227

4. E. Arbas, 306 22nd St., Santa Monica, Calif. 90402.

5. V. Gruzdyš, 1025 Wingohocking St., Philadelphia Pa., 19039.

T U R I N Y S

● PLIAS ir ALIAS Suvažiavimas Washingtone ir rezoliucijos ● Architektūrinis konkursas (pirmoji premija - arch.Jono Nalio projektas) ● Kubas ir Fermat Didžioji problema - rašo Jonas Tautvydas ● Materijos prigimtis - rašo Andrius Ignaitis ● Lietuvos aviacijos pirmieji ● Mašinų gamybos problemos Kauno Politechnikos Institute - rašo Henrikas Medekšas ● Pasisakymas dėl arch. A.Bublio paskaitos - rašo arch. Jonas Stelmokas ● Sukaktuvininkai: Pagerbtas prof. S.Dirmantas, Zenonas Bačelis (rašo P.Lelis), Kazys Daugėla (rašo J.Gimbutas) ● Gyvenime ir Veikloje: Chicago, Toronto ir Ottawa skyriai ● In Memoriam: a.a. Ksaveras Kaunas (rašo G.J.Lazauskas), a.a. Leonardas Reimeris (rašo V.Ivaškevičius, a.a. Mečys Šabanas, a.a. Andrius Rimka, a.a. Jurgis Kaunas) ● PLIAS ir ALIAS Centro Valdybos Žodis ● Krupavičiaus paminklo konkursas ●

Viršelyje: KONKURSŲ PIRMŲJŲ PREMIJŲ LAIMĖTOJAI - arch.Jonas Nalis (Architektūrinio konkurso - Los Angeles L.B.tautinių namų projektas), arch. Edmundas Arbas (ALIAS ženkliuko konkurso) ir dr.Povilas Mažeika (Technikos Žodžio konkurso, už geriausių straipsnių 1971 m.). K.Daugėlos nuotrauka, daryta Washingtone po premijų įteikimo. Viršelio kompozicija - GR.

1972 M. XXII METAI

NR. 5 - 6 (135-136)

RUGSĖJIS - GRUODIS

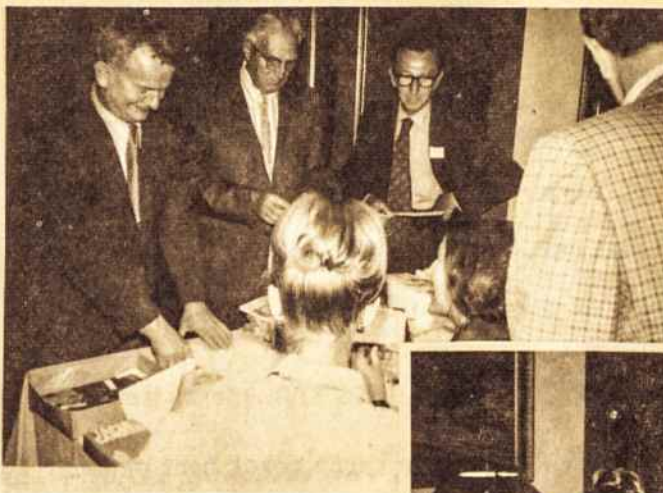
JAU VIENUOLIKTOJO P L I A S IR A L I A S SUVAŽIAVIMO IŠVAKARĖSE, nors niūriam ir lietingam tą dieną orui esant, Washington, D.C., Marriott viešbutyje pradėjo telktis suvažiavimo dalyviai, tiek pavieniai, tiek ir su šeimos nariais. Ne vienas iš jų Washingtoną išvydo pirmą kartą ir ne vienas turėjo tikslus kuo daugiau pamatyti, kuo daugiau patirti iš suvažiavimo paskaitų ir kuo daugiau prisidėti prie sąjungos bendrosios veiklos. Suvažiavimo dalyviai - tai, turbūt, yra patys didžiausi idealistai, kurie ryžosi, nepaisant didelių atstumų, skirti sąjungos veiklai kelias dienas ištisai, nesiskundžiant nei suvažiavimo eigos įtempimu, nei kelionės nuovargiu. Ir taip šiame suvažiavime susitelkė apie pora šimtų žmonių.

PIRMOSIOS SUVAŽIAVIMO DIENOS RYTE (šeštadienį, spalio 7 d)

visi skubėjo registruotis ir kartu mesti bent trumpą žvilgsnį į rengiamų parodų tik ką pradėtus išstatyti eksponatus, nenuslėpdami savo žmogiško smalsumo. Rengėjai įtemptai ruošėsi suvažiavimo atidarymui, rinko kandidatus įvairioms komisijoms, tarėsi ir informavo suvažiavimo eigos klausimais. Ir visos suvažiavimo dienos praėjo ypatingos tvarkos ženkle: visi dalyviai buvo taip užimti, jog protarpiais tik atsikvėpti tegalėjai ir kiekvienas suvažiavimo momentas buvo vienas už kitą įdomesnis.

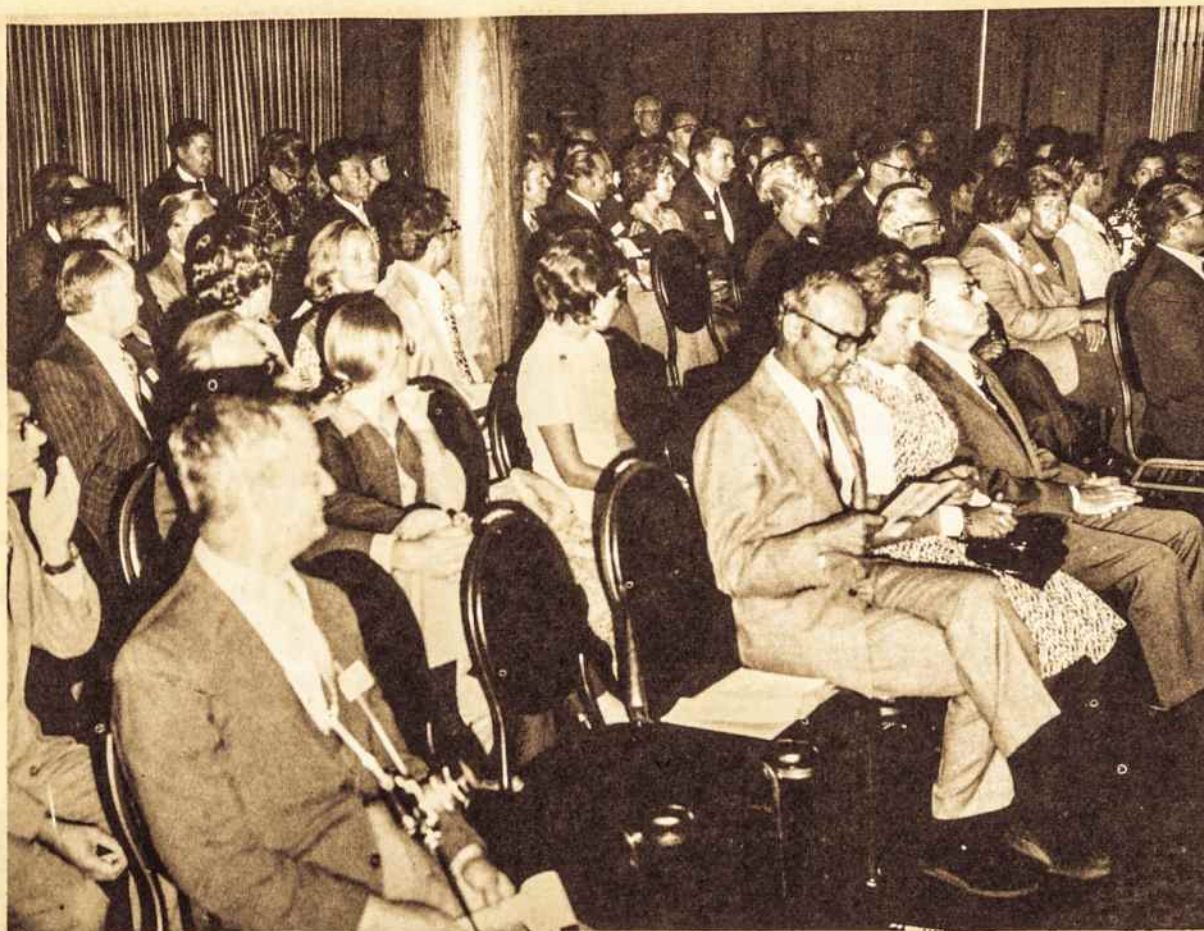
ATIDARYMO BEI IŠKILMINGAJAM POSĖDŽIUI prisirinko pilna salė. Rengimo komisijos pirm. Stasiui Bačkaičiui atidarius suvažiavimą, pakviestas garbės prezidiumas: Lietuvos Atstovybės Patarėjas - Dr. Stasys Bačkys, Pasaulio Lietuvių Bendruomenės C. V. pirm. Stasys Barzdukas, Amerikos Lietuvių Bendruomenės C.V. vicepirm. ir visuomeninių reikalų vadovas - inž. Algimantas Gečys, Amerikos Lietuvių Tarybos atstovas - Dr.Genys, Paskutinis Lietuvos Laikinosios Vyriausybės ministras pirm. pulk. K.Škirpa, Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos narys - kun.Dr, Tomas Žiūraitis, Rašytojų Sąjungos pirm. - kun. Leonardas Andriekus, vyr. Technikos Žodžio red. G.J.Lazauskas, Washingtono ALIAS skyriaus pirm. ir Ūkinių Studijų vedėjas dr. P. Mažeika, Antrosios Suvažiavimo Dienos pirm. ir ALIAS c.v. sekr. inž. Žibutė Brinkienė, Illinojaus Cook County vyr. arch. Albertas Kerelis, sekretoriatas: inž. Jonas Veitas

PLIAS IR ALIAS SUAŽIAVIMAS

*Nuotraukoje: spalio 7 d. registracija - pirmoje nuotraukoje iš kairės - Ksaveras Kaunas ir kt. registruojasi.
(Foto: Vikt.Jautoko)*

Dalis suvažiavimo dalyvių prieš prasidedant iškilmingajam posėdžiui: pirmoje eilėje iš kairės - Ksaveras Kaunas, J.V.Danyš, dr.J. Gimbutas su ponia, Bronius Galinis. (Foto : K.Daugėlos)

iš Bostono ir geologė Birutė Saldukienė iš Washingtono, PLIAS ir ALIAS c.v. pirm. Vyt. Vidugiris. Pirmosios Dienos pirm. dr. Stepas Matas pakviestas toliau pirmininkauti. Invokaciją sukalbėjo kun. dr. Tomas Žiūraitis. Sugiedoti Amerikos ir Lietuvos himnai, pravedant dr.Matienei.

Pagerbti mirusieji sąjungos nariai ir kolegos, žuvę okupuotoje Lietuvoje. Ypatin-
gai paminėtas a.a. Antanas Novickis, buv. ALIAS c.v. pirm. ir sąjungos garbės narys.

Toliau sekė visa eilė ilgų, trumpų ir vidutinių sveikinimų žodžiu ir raštu. Pami-
nėtina, kad visi sveikinimai pasižymėjo savo turiningumu, kas jauste jautėsi net iš
klausytojų ypatingo dėmesio. (Sveikinimai žodžiu ir raštu bus pateikti sekančiame T.Žd.
numeryje).

PO IŠKILMINGOJO POSĖDŽIO atidarytos techninių darbų ir dail. Adomo Galdiko (neseniai mirusio įžymaus mūsų koloristo) meno parodos. Suvažiavimo pirmosios dienos pirm. dr. Stepas Matas pakvietė inž. J.V.Danį tarti, mokslinių - techninių darbų parodos atidarymo proga, žodį ir perkirpti simbolinį kaspiną. Toliau kalbėjęs parodos koordinatorius J.Tamošiūnas pažymėjo, kad parodoje dalyvauja 23 asmens iš Amerikos, Kanados, Australijos ir Brazilijos.- Dail. Adomo Galdiko parodą atidarė kun. Leonardas Andriekus savo jausmingu žodžiu. Po to dalyviai pasipylė su dideliu dėmesiu apžiūrinėti eksponatus. (Apie parodas teks vėliau kiek plačiau pasisakyti).

Po pietų pertraukos vyko numatytos dr. P.Zundės, arch. Edm. Arbo, V.Šliūpo ir A. Luko paskaitos. Gi, po to buvo bendras darbo posėdis organizaciniais reikalais: skyrių pranešimai, Technikos Žodžio ir Ūkinių Studijų Centro pranešimai, PLIAS ir ALIAS Centro Valdybos rinkimai. Kaip tikėtasi, Centro Valdyba išrinkta iš Washingtono skyriaus

Parodų atidarymo momentai: J.V.Danys, perkirpdamas kaspiną, simboliškai atidaro mokslinių - techninių darbų parodą, koordinatorius J. Tamošiūnas savo kalboje pateikia informacinių davinių, dail. A.Galdiko parodoje išstatytų paveikslų dalis. (Foto: Vikt. Jautoko).

BALIAUS NUOTAIKOS: viršuje - nuotaikingi šokiai, apačioje - Centro Valdybos pirmininko V. Vidugirio svečių stalas. (Foto: K. Daugėlos).

narių, Revizijos komisija - iš New Yorko sk., o Garbės Teismas iš Bostono sk.

VAKARE VYKUSIAME BALIUJE dalyvavo per du šimtai žmonių. Balių nuotaikos visiems yra žinomos, tačiau šis balius skyrėsi savo ypatinga programa: be balius pranešėjo Alfonso Petručio humoristinių apibūdinimų, be viešnios iš Kalifornijos solistės Birutės Dabšienės padainavimo ir kt., buvo įteiktos net trijų konkursų laimėtojams premijos:

pirmoji premija \$ 750 arch. Jonui Naliui, AIA iš Chicagos už Los Angeles Lietuvių Bendoruomenės Namų projektą, pirmoji premija \$ 100 arch. Edmundui Arbui už ALIAS ženkluko projektą (antroji premija \$ 50 teko Vytautui Vintartui, tačiau jis, pareikšdamas nepasitenkinimą konkurso pravedimu, šios premijos atsisakė), pirmoji premija \$ 100 dr. Povilui Mažeikai už geriausią 1971 m. Technikos Žodyje straipsnį (antroji premija J. Rimkevičiui ir trečioji - Vytautui Petraičiui, jiems nedalyvaujant suvažiavime, persiūsta atskirai). Gausių plojimų susilaukė dr. Povilas Mažeika, nes pusę savo premijos paskyrė Washingtono šeštadienei lituanistinei mokyklai, o kitą pusę - Vasario 16 gimnazijai.

ANTROJI SUVAŽIAVIMO DIENA - sekmadienis, spalio 8 d., praėjo taip pat nuotaikingai. Suvažiavimo rengėjų laimei, pasitaikė labai graži diena, nes rengimo komisijos pirm. St. Bačkaitis jau prieš suvažiavimą buvo pažadėjęs gražų Washingtono orą. Gi, pirmoji diena (šeštadienis ir išvakarės) kaip tik buvo lietinga ir niūri, ir visi buvo nusivylę oro pranašyste ir pažadais. Tačiau sekmadienis dalyvius nudžiugino ir davė daugiau energijos suvažiavimą iki galo išstesėti, o mūsų fotografams buvo gera proga gerų nuotraukų prisidaryti.

Iš pat ryto buvo pamaldos Amerikos Katalikų tautinėje šventovėje. Mišias atnašavo ir ypatingai turiningą, suvažiavimui pritaikytą pamokslą pasakė iš New Yorko poetas kun. Leonardas Andriekus (pamokslo turinys bus pateiktas sekančiame T. Žd. numeryje). Aplankyta Šiluvos Marijos koplyčia.

Iš čia visi vyko į architektų Zubkaus, Žemaičio ir inžinierių Pabarčiaus, Penkiūno įstaigą, kur visi šauniai buvo priimti. Atsidėkojant, PLIAS ir ALIAS Centro Valdyba šeimininkams įteikė simbolines dovanas.

Po to buvo Washingtono žymesniųjų vietų apžiūrėjimas, pagal iš anksto numatytą maršrutą. -Po pietų, grįžus į viešbutį, vėl buvo tęsiama toliau suvažiavimo programa: dr. Algirdas Kliorė skaitė paskaitą apie Marsą, prarastas sąjungos klausimais simpoziumas, dalyvaujant Donatui Šatui (kaip pravedėjui), dr. J. Bilėnui, J. Daniui, dr. J. Gimbutui ir arch. Albertui Kereliui. Vėliau priimtos rezoliucijos (Rezoliucijų komisija: G. J.

PRIĖMIMAS NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ATSTOVYBĖJE. Pirmoje nuotraukoje: V. Vidugiris, A. Kerelis, Lietuvos atstovas J. Kajeckas, G. J. Lazauskas, S. Bačkaitis. Antroje nuotraukoje: J. Kajecko žodis dalyviams. Trečioje: Suvažiavimo rengimo komiteto pirm. S. Bačkaitis p. Kajeckienei įteikia dovanėlę. Ketvirtoje: J. Kajeckas su mažuoju jaunuimu.
(Foto: Viktoro Jautoko)

Lazauskas (pirm), dr. A. Nasvytis ir dr. P. Zundė) ir padėkos kalbomis uždaryta oficialioji suvažiavimo dalis.

VĒLIAU VAKARE Nepriklausomos Lietuvos Atstovybėje buvo priėmimas. Suvažiavimo rengimo komisijos pirm. St. Bačkaitis įteikė p. Kajeckienei simbolinę dovaną. Lietuvos Atstovas J. Kajeckas dalyviams pasakė pritaikytą žodį. Šis atsilankymas Lietuvos Atstovybėje visiems paliko neišdildomą įspūdį, nes daugelis čia buvo iš viso pirmą kartą.

TREČIOJI DIENA (pirmadienis) - tai nebuvo vien tik išsiskirstymo diena, bet taip pat ir kai kurių specifinių darbų tąsa: vyko naujosios ir buvusios centro valdybos bendras posėdis, taip pat PLIAS - ALIAS, LB c.v. ir kitų mokslinių, kultūrinių ir akademių organizacijų atstovų pasitarimas 1973 metų MOKSLO IR KŪRYBOS SIMPOZIUMO reikalu.

Suvažiavimą, kad ir geriausiam rašytojui, būtų sunku tinkamai aprašyti - reikia pačiam dalyvauti ir visus išpūdžius pergyventi. Tai buvo vienas iš geriausiai pavykusių suvažiavimų.

Amerikos Balsas įrašė suvažiavimo programą bendrosios informacijos tikslams ir perdavimui radio bangomis į Lietuvą.

Rašytojų A.Vaičiulaičio ir kun.L.Andriekaus suruoštoje dail. A.Galdiko darbų parodoje iš išstatytų 30 paveikslų, jų trečdalis parduota.

Suvažiavimui skirtos Technikos Žodžio numerio buvo paskleista apie 200 egzempliorių. Technikos Žodis visų buvo labai įvertintas. Bendradarbiai turėjo progos asmeniškai susitikti su redakcijos nariais ir pasitarti rūpimais spaudos klausimais.

Suvažiavimo dalyvių tarpe teko matyti ir kelis inžinierius iš dabartinės Lietuvos, atvykusius į JAV moksliniais tikslais. Nors ir paskubomis, teko bent trumpai pakalbėti su docentu Henriku Medekšu, besilankančiu Pensylvanijos valdiškame Universitete, apie dabartinės Lietuvos inžinierių atsiekimus ir paprašyti apie tai mums įdomių davinų.

*PLIAS ir ALIAS c.v. pirm. Vytautas Vidugiris, panaudodamas trumpą pertrauką, tariasi su nuolatiniu c.v. nariu teisiniam reikalams - B.Galiniu.
(Foto:V.Jautoko)*

*SPECIALIU AUTOBUSU LANKYMAS ŽYMESNIŲJŲ WASHINGTONO VIETŲ.
Arch. Edmundas Arbas kažką įdomaus aiškina bendrakeleiviams.
(Foto: K. Daugėlos)*

Jis mielai sutiko tuo reikalu parašyti Technikos Žodžiui straipsnelį (žiūr. str. " Mašinų gamybos problemos Kauno Politechnikos Institute).

Suvažiavimo reikalu duosime daugiau medžiagos ir sekančiame Technikos Žodžio numeryje. Aišku, neapsieisime nepaminėję ir kritiškų minčių, pateikdami kai kuriuos būdingesnius po suvažiavimo atgarsius, taip pat pačių rengėjų pasisakymus ir kt.

Visi suvažiavimo dalyviai buvo dėkingi rengėjams už tokį puikų suvažiavimą ir už jų įdėtą darbą, rūpestį ir pasišventimą sąjungos reikalams.

(Sekančiame Technikos Žodžio numeryje bus platesnis straipsnis apie arch. Zubkaus ir Žemaičio firmą ir suruoštą suvažiavimo dalyviams priėmimą.)

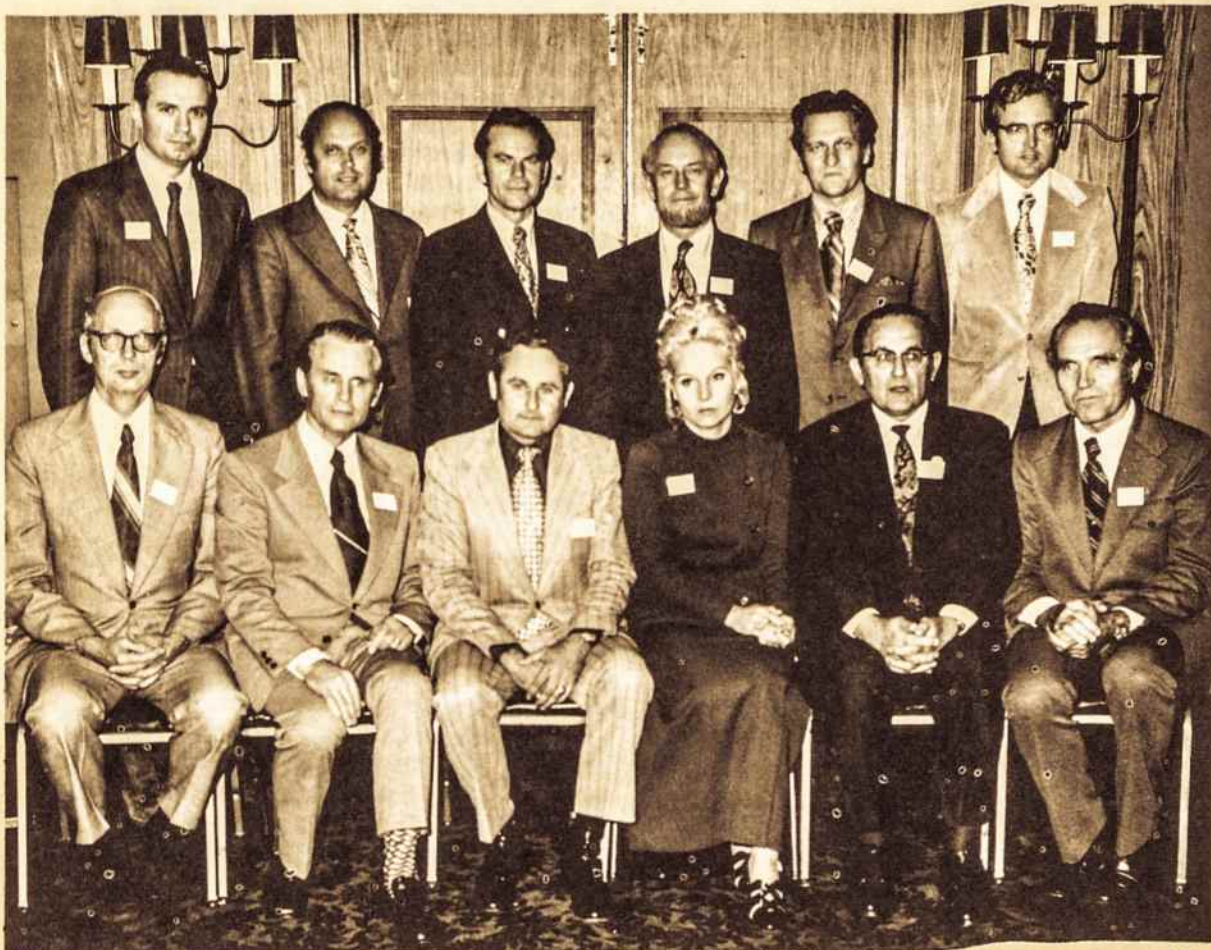
VIENUOLIKTOJO PLIAS IR ALIAS SUVAŽIAVIMO
ĮVYKUSIO 1972 METAIS SPALIO 7 - 9 DIENOMIS, WASHINGTONE, D.C.

REZOLIUCIJOS

1. Suvažiavimas sveikina visame pasaulyje išsisklaidžiusius ir Tėvynėje bedirbančius Lietuvos inžinierius, architektus ir gamtos mokslų atstovus.
PLIAS ir ALIAS nariai kviečiami aktyviai dalyvauti lietuvių išeivijos organizacijose, remti mūsų bendrinių organizacijų veiklą konkrečiu darbu, bei materialine parama, ir nenuilstamai vesti aktyvią visuotinę kovą už Lietuvos Laisvę ir Nepriklausomybę.
2. Suvažiavimas reiškia padėką už jų atliktus darbus: buvusiai PLIAS ir ALIAS Centro Valdybai, jos pirm. inž. V. Vidugiriui; suvažiavimo rengėjams - Washingtono Lietuvių Technikos ir Gamtos Mokslų Draugijai bei Washingtono ALIAS skyriui, rengimo komisijos pirm. inž. St. Bačkaičiui ir programos išpildytojams. Taip pat suvažiavimas dėkoja už suvažiavimo dalyviams suruoštus priėmimus: Nepriklausomos Lietuvos Atstovybei, architektų Zubkaus ir Žemaičio firmai.
3. Suvažiavimas su pasitenkinimu stebi jaunesniųjų kolegų veiklą mūsų organizacijoje ir skatina naująją Centro Valdybą tęsti jaunesniųjų kolegų įtraukimo į organizaciją akciją. Taip pat suvažiavimas skatina visus remti jaunimo organizacinius pasireiškimus, reikšmingus tautos ateičiai bei lietuvybės išlaikymui. Ta pačia proga suvažiavimas džiaugiasi šiais metais įvykusių sėkmingu Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresu.
4. Suvažiavimas dėkoja Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Namų Valdybai už suteiktą progą architektūriniam konkursui pravesti ir už lietuvių architektų kūrybos įvertinimą, kaip pavyzdį ir kitoms lietuvių kolonijoms.
5. Suvažiavimas, dėkodamas buv. PLIAS ir ALIAS Centro Valdybai už įvairių konkursų surengimą, pageidauja ir toliau konkursų bei kitokios veiklos tiek lietuviškos architektūros kūrybos skatinimui, tiek ir kitų sričių veiklos kėlimui.
6. Suvažiavimas pageidauja tęsti Pasaulinės Lietuvių Mokslo Akademijos (ar Draugijos) steigimo darbus.
7. Suvažiavimas reiškia padėką Lietuvių Enciklopedijos Leidyklai, vadovaujamai J. Kapočiaus, už Lietuvių Enciklopedijos anglų kalba išleidimą ir siūlo kolegoms ją užsiprenumeruoti ir platinti amerikiečių, o ypač lietuvių kilmės tautiečių, tarpe.
8. Suvažiavimas skatina Sąjungos narius paremti, savo nuožiūra, buv. Lietuvos Pasiuntinio ir Igal. Ministerio Vokietijoje pulk. K. Škirpos paruošto spaudai dokumentinio veikalų apie 1940 - 1941 metų pasipriešinimą sovietų okupacijai ir Birželio 23 dienos sukilimą išleidimą lietuvių ir svetimomis kalbomis.

9. Suvažiavimas reiškia gilią padėką Chicagos kolegų grupei, nenuilstamai dirbančiai spaudos darbą, redaguojant ir administruojant Technikos Žodį.
10. Suvažiavimas pageidauja, kad Technikos Žodis, bendradarbiaujant su Centro Valdyba, paruoštų informacinį sąjungos narių leidinį - sąrašą su reikalingomis profesinėmis ir bendromis žiniomis, ir tą sąrašą periodiniai papildytų, kas būtų naudinga paskirų sąjungos narių tarpusavio ryšiui.

N U O T R A U K O J E: Buv. ALIAS Centro Valdyba su skyrių pirmininkais. Sėdi iš kairės į d. ALIAS C.V. nariai - J.V.Danys, E. Arbas, V.Vidugiris, Žibutė Brinkienė, B.Galinis ir E.Vilkas. Antroje eilėje stovi: A.Garbauskas - New Yorko sk. pirm., V. Černius - Los Angeles, Calif., sk., Veitas - Bostono sk., dr.P. Mažeika - Washingtono sk., Albertas Kerelis - Chicagos sk., dr. V. Klemas - Philadelphijos sk. (Nuotrauka - K.Daugėlos).

ALIAS CENTRO VALDYBOS 1970-1972 METŲ VEIKLOS APYSKAITA

(ALIAS C.V. pirm. V. Vidugirio pranešimas)

Dešimtame PLIAS ir ALIAS suvažiavime, įvykusiame 1970 m. gegužės 30-31 dienomis, Toronte, Ontario, Kanadoje buvo išrinkta nauja ALIAS Centro Valdyba iš Los Angeles, Kalifornija, ALIAS Skyriaus. Centro Valdyba pasiskirstė sekančiai: Vytautas Vidugiris - pirm., Edmundas Arbas - vice-pirm., Žibutė Brinkienė - sekr., Eugenijus Vilkas - išd., Alfa Juodikis, Vytautas Tamošaitis ir Bronius Galinis (iš Bostono) - valdybos nariai.

(1) Per savo kadenciją Centro Valdyba turėjo 11 posėdžių: buvo diskutuojami einamieji reikalai ir nustatomos veiklos gairės.

(2) Paruošė ir išsiuntinėjo skyriams 7 aplinkraščius, tikslu - skyrius informuoti apie Centro Valdybos užsibrėžtus uždavinius.

(3) Surado mecenatą Architektūriniam Konkursui. Tai Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Centro, Inc. Valdyba, kuri paskyrė \$750.00 pirmai premijai. Antrąją premiją \$300.00 paskyrė pati ALIAS Centro Valdyba.

(4) Dirbdama kartu su konkurso mecenatais ir Jury Komisijos nariais iš Čikagos, paruošė ir išsiuntinėjo architektūrinio konkurso taisykles visiems PLIAS ir ALIAS Skyriams ir 34 pavieniams architektams su oficialiu pakvietimu konkurse dalyvauti. Konkurse dalyvavo 5 Architektai. Jury Komisija pirmą premiją paskyrė Arch. Jonui Naliui iš Čikagos, o antroji premija liko nepaskirta, pagal Komisijos sprendimą. Šis konkursas skiriasi nuo kitų konkursų tuo, kad šį kartą vienas iš projektų bus panaudotas statybai.

(5) Surado mecenatus ir pravedė, Jury Komisijos nariams iš Bostono talkininkaujant, ALIAS ženkliuko konkursą. Konkursui buvo pateikti 5 projektai. Jury Komisija pirmą \$100.00 premiją paskyrė Arch. Edmundui Arbui (Mecenatai: Elena ir Vytautas Vidugiriai) ir antrą - \$50.00 premiją - inž. Vytautui Vintartui (Mecenatai: Bostono ALIAS skyrius).

(6) Įvertindama Technikos Žodžio svarbą sąjungai ir norėdama daugiau paskatinti

sąjungos narius jungtis prie savo profesinės spaudos, Centro Valdyba paskelbė geriausio straipsnio konkursą ir paskyrė tris premijas: \$100., \$30., ir \$20. Konkursą pravedė Technikos Žodžio Administracija, balsuojant patiems skaitytojams už geriausią straipsnį 1971 metais. Pirmą premiją \$100. laimėjo Dr. A.P. Mažeika už straipsnį - "Dabartinės Lietuvos Pramonė", antrą premiją - #30. J. Rimkevičius už "Technologas - kūrėjas" ir trečią \$20 premiją - V. Petraitis už "Technikinę Apžvalgą".

(7) Įsteigė ALIAS Centrinę sekciją, tikslu - sujungti visus lietuvius inžinierius, architektus ir tikslųjų mokslų kolegas, gyvenančius paskirai tose vietovėse, kur nėra ALIAS skyrių. Centro Valdybos narys A. Juodikis vadovauja tai sekcijai.

(8) Dirbdama kartu su PLIAS, Centro Valdyba pravedė korespondenciniu būdu balsavimą skyriuose, sujungimo PLIAS ir ALIAS Centrinio organų tikslu. Išsiuntinėti skyriams du aplinkraščiai vien tik šiuo reikalu. Rinkimų Komisija, paskirta PLIAS Centro Valdybos ir vadovaujama Dr. A. Jurkaus, suskaičius prisiūstus balsus, paskelbė, kad nubalsuota centrinis organus sujungti. 1972 m. sausio 19 d. ALIAS Centro Valdyba pradėjo eiti PLIAS Centro Valdybos pareigas. ALIAS Revizijos Komisija ir ALIAS Garbės Teismas taip pat tapo junginiai PLIAS-ALIAS organai. Kol. J. Danys buvo pakviestas įeiti į Centro Valdybą, kaip Valdybos Narys PLIAS reikalams.

(9) Ryšium su Simo Kudirkos incidentu, Centro Valdyba parašė protesto laiškus Prezidentui Richard Nixon, William Rogers, John Volpe, Admiral R. Bender, Rear Admiral W. B. Ellis, eilei senatorių ir kongreso atstovams. Iš viso buvo išsiųsta 26 laišukai. Atsakymai buvo gauti beveik iš visų, įskaitant Prezidentą Nixoną ir Admirolą R. Benderį.

(10) Centro Valdyba 1971 m. sausio 8d. formaliai įgaliojo Tėvą Alfonsą Bernatonių, Vasario 16 d. Gimnazijos direktorių išrinkti sekančias stipendines paskolas, duotas pagal ALIAS Stipendijų Fondo nuostatus 1957 ir 1963 metų laikotarpyje, iš sekančių stipendininkų:

Walter Seibert \$2879.10
Walter Timpa \$ 532.70

Pagal ALIAS Centro Valdybos nutarimą, 25% surinktos sumos bus paaukota per Tėvą Bernatonį Vasario Šešioliktos Gimnazijos Bendrabučio Statybos Fondui. Gaila, kad iki šiol visos įdėtos pastangos išrinkti tuos pinigų nuėjo veltui.

(11) Centro Valdybos pirmininkas asmeniškai yra aplankęs Bostono, Chicagos, Washingtono, Philadelphijos ir New Yorko ALIAS skyrius ir dalyvavęs skyrių ar valdybos susirinkimuose, painformuodamas kolegas apie einamuosius reikalus ir valdybos planus. Centro Valdybos vice-pirmininkas Arch. Edmundas Arbas lankė Detroito skyrių.

(12) Centro Valdybos pirmininkas dalyvavo pagrindiniu kalbėtoju šių metų Chicagos ALIAS skyriaus tradiciniame baliuje, kuriame buvo paminėtas "Technikos Žodis" savo dvidešimties metų sukakties proga; taip pat atskirais atvejais dalyvavo Chicagos ALIAS skyriaus ponių rengiamajame pobūvyje ir "Technikos Žodžio" redakcinio štabo posėdyje, Chicagoje.

(13) Numatyta suruošti antrąjį Mokslo Simpoziumą 1973 metais Chicagoje. ALIAS Centro Valdyba, bendradarbiaudama su Lietuvių Bendruomenės Centro Valdyba, ėmėsi iniciatyvos tą Simpoziumą suorganizuoti. Prof. Dr. A. Avižienis buvo pakviestas į Centro Valdybą nariu, Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo reikalams. Jau vyko pasitarimai su L.B. Centro Valdyba Philadelphijoje. Dr. A. Avižienis sutiko sudaryti paskaitų ciklą ir sukviesti paskaitininkus. Chicagos ALIAS skyrius suorganizuos organizacinį komitetą, Lietuvių Bendruomenė - C.V.-Finansinį Komitetą.

(14) Centro Valdyba, kartu su visuotinio suvažiavimo rengimo komisija (sudaryta iš Washingtono ALIAS skyriaus ir vadovaujama kol. St. Bačkaičio) planavo, organizavo ir sprendė pagrindinius šito mūsų XI visuotinio suvažiavimo rengimo klausimus laiškais, telefonais ir asmeniškais vizitais.

(15) "Technikos Žodžio" spaudos darbas palengvinti, buvo reikalinga įsigyti speciali IBM mašinėlė., kuriai nupirkti ALIAS Centro valdyba skyrė iš savo kasos \$500.

(16) ALIAS Garbės Nariui dipl. inž. Antanui Novickiui mirus, Centro Valdyba per spaudą pareiškė užuojautą velionies giminiams. Sąjungos vardu su velioniu atsisveikino kol. V. Bioševs iš New Yorko.

(17) Valdyba raštu sveikino Australi-

jos PLIAS Suvažiavimą Melbourne-1970; JAV Lietuvių Bendruomenės Tarybos Sesija Chicagoje - 1972 metais.

(18) Skatino per skyrius padėti savo vietovėse kolegoms, paliestiems dabartinės atleidimų iš darbo situacijos, susirasti darbus. Šiam darbui koordinuoti Centro Valdyba paskyrė Centro Valdybos narį Vytautą Tamošaitį ir J. Rimkevičių iš "Technikos Žodžio".

(19) Gauta raštų - 63. Išsiųsta raštų 374.

Baigdamas veiklos apyskaitą, noriu pateikti keletą pasiūlymų sekančiai Centro valdybai:

1. Savo laiške kol. Mykalojus Ivanauskas siūlo PLIAS-ALIAS surengti Lietuvos Architektūros Parodą, kuri apimtų visą Lietuvos architektūros raidą iki pirmosios Sovietų okupacijos ir Lietuvių architektūrą laisvajame pasaulyje. Jis yra gavęs Chicagos Museum of Science & Industry direktoriaus Mr. Swigon principinį sutikimą tokią parodą surengti šiame muziejuje.

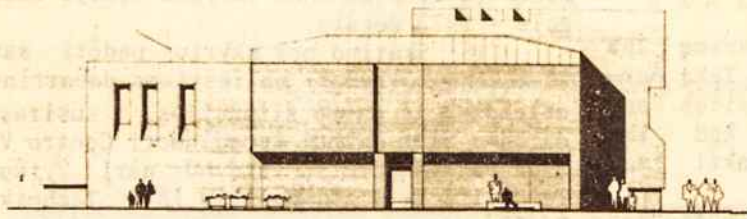
2. Gautas oficialus pakvietimas iš Quebec Miesto Burmistro rengti sekantį PLIAS - ALIAS suvažiavimą Quebec mieste. Jei Ottawos PLIAS skyrius sutiktų suvažiavimą surengti, tada jau turėtume kur vėl suvažiuoti 1974 metais.

3. Noriu dar siūlyti, kad ALIAS įstatai būtų pakeisti, centro organus renkant ne 2 metų kadencijai, bet 3-jų, nes dviejų metų laikotarpis yra per trumpas tinkamai atlikti užsibrėžtus uždavinius. (Šis pasiūlymas suvažiavime nepraėjo. Red.)

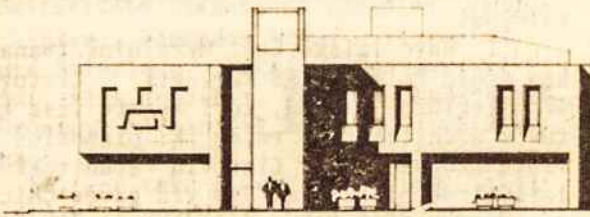
Dabartinės PLIAS-ALIAS Centro Valdybos vardu dėkoju suvažiavimo dalyviams už mums suteiktą privilegiją ir pasitikėjimą paskutinių dviejų metų laikotarpyje vadovauti mūsų garbingai sąjungai. Mes atlikome mums patikėtas pareigas su malonumu. Dabar man tik lieka palinkėti sėkmingo darbo naujai Centro Valdybai.

TECHNIKOS ŽODŽIO PRANEŠIMAS

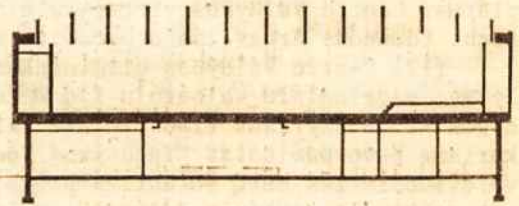
G.J. Lazauskas, be kita, pažymėjo, kad įsigyta IBM mašinėlė jau pati save išsimokėjo. Susidariusiems sunkumams nugalėti ir naujai sistemai įgyvendinti, reikėjo daug pastangų ir laiko. Dabar jau baigta pritaikymo bandomoji stadija, nuo kitų metų darbas bus normaliai pasiskirstytas lankstesniam T.Žd. leidimui. Reikalingas glaudus ryšys tiek su artimais bendradarbiais, tiek su Centro V-ba, visais skyriais ir pavieniais nariais. Sėkmingam darbui reikia nuširdaus kooperavimo ir visuotinos paramos.

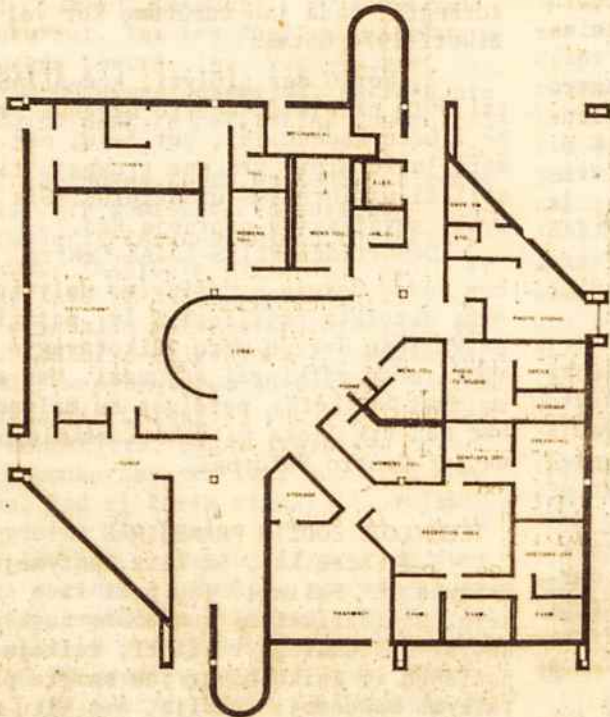
SIDE ELEVATION

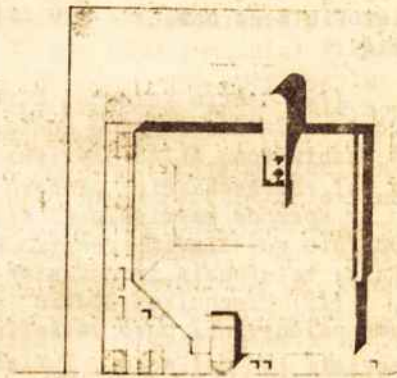
FRONT ELEVATION

LONGITUDINAL SECTION

FIRST FLOOR PLAN

SITE PLAN

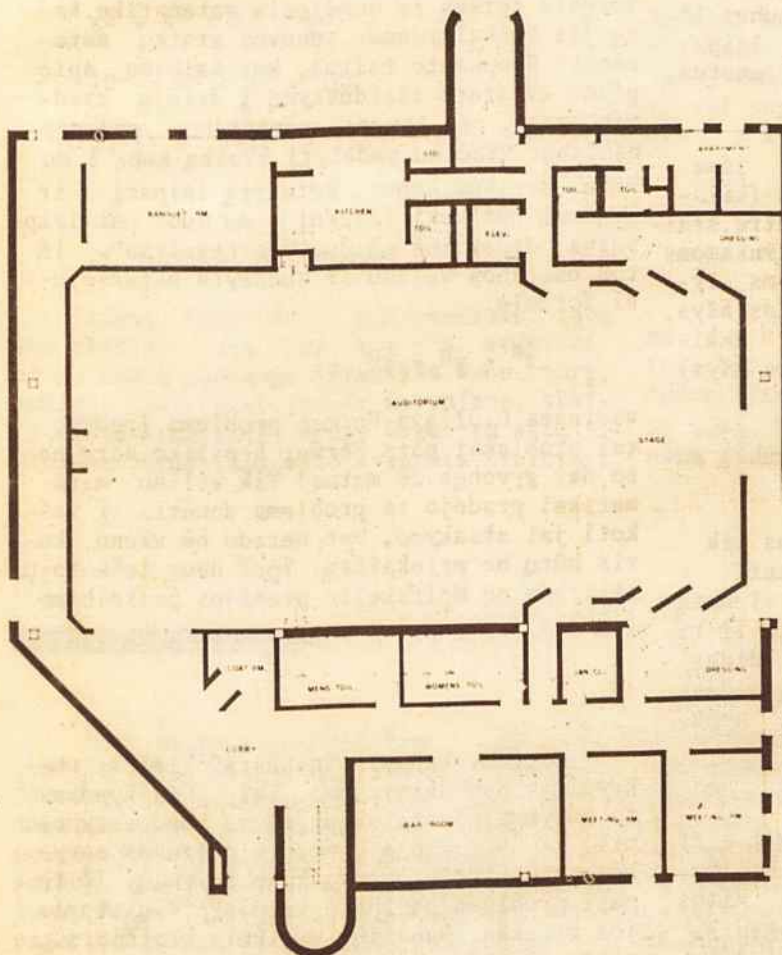
ARCHITEKTŪRINIS KONKURSA S

Šis konkursas yra dideliu pavyzdžiu visai lietuviškajai išeivijai: LOS ANGELES LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS NAMŲ VALDYBA paskyrė iš savo pelno \$ 750 pirmajai premijai Amerikos Lietuvių Inžinierių ir Architektų Sąjungos 1972 m. skelbiamam architektūriniam konkursui - LOS ANGELES LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS NAMAI.

(Ištrauka iš spaudos

Arch. JONAS NALIS, AIA iš Chicagos laimėjo Architektūrinio Konkurso pirmąją premiją už Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Namų projektą. Čia puslapiuos nr. 14 ir 15 yra pateiktos projekto nuotraukos.

Sekančiuose T.Žd. numeriuose duosime ir kitų projektų nuotraukas.

SECOND FLOOR PLAN

(Foto: arch. Edm. Arbo)

KUBAS IR FERMAT DIDŽIOJI PROBLEMA

Copyright by Jonas Tautvydas, 1972

A. KUBAS

Gamtoje randamas, padaromas ar išivaizduojamas kūnas, kuris tarp įvairių ašių ir simetrijos plokštumų pagrinde turi keturias trikvaldes ašis, vadinamas kubu. Patogus sudėti vienas prie kito, krauti į didesnius arba ardyti į mažesnius kubus. Išreiškiamas mato skaičiumi trečiame laipsnyje. (Galutinis skaičius reiškia vienetus, kuriuos galima visaip išrikiuoti)

Kubui išreikšti arba jo tūriui išmatuoti imama *t r y s* krypties ašys (kristalo ašys), kurios kertasi kubo centre, statmenos viena kitai, lygiagretės atitinkamoms briaunoms ir skaitomos toms briaunoms lygiomis. Dėl to ir matuojama ne pačios ašys, bet atitinkamos jų briaunos. Gauta skaičiaus *t r i g u b a* sandauga (trys ašys) išreiškia kubo *t ū r ĩ*.

Taip: $2^3 = 8$ reiškia, kad dviejų kubas susideda iš aštuonių mažesnių kubų.

Tas pats yra ir: $3^3 = 27$. Skirtumas tik tas, kad dviejų kubas savo centre turi "tašką", o trijų kubas - vieną vienetą - kubą. Apie tuos - tašką ir vienetą ir rikiuojasi visi kiti kubo vienetai į didesnių kubų. Taip galima kubus krauti į didesnius arba ardyti į mažesnius kubus, nepažeidžiant jų savybių.

Nėra tam tikro kubo, kaip *m a t o* ar pagrindinio vieneto. Vienetą padaroma pagal turimą matą, kurio santykis su kitos sistemos matu paprastai būna trupmeninis. Be to, nėra buvę ir negalima padaryti dviejų kubų, kurie tarp savęs būtų visiškai lygūs. Tik skaičiuojant prileidžiame, kad jie yra lygūs. Dėl to ir matuojant absoliutus tikslumas nėra pasiekiamas.

B. FERMAT DIDŽIOJI

PROBLEMA

Prieš daugiau kaip 300 metų Prancūzijoje gyveno Pierre Fermat, mėgęs poeziją, mokęsis teisės ir domėjęsis matematika. Kartą jis beskaitydamas senovės graikų matematiko Diophanto raštus, kur kalbama apie pilno kvadrato išsidėstymą į dviejų kvadratų sumą, ant knygos parašė padaręs pastabą: "Tačiau, padalyti sveiką kubą į du kitus sveikus kubus, ketvirtą laipsnį ir bendrai bet kokį laipsnį į du tuos pat laipsnius, didesnius už du, yra negalima". Iš tos pastabos vėliau ir sudaryta pagarsėjusi formulė:

$$x^n + y^n = z^n$$

vadinama Didžiąja Fermat problema. Įrodymo tai problemai pats Fermat nepaliko, nors po to dar gyveno 28 metus! Tik vėliau matematikai pradėjo ta problema domėtis ir ieškoti jai atsakymo, bet nerado nė vieno, kuris būtų be priekaištų. Ypač daug ieškotojų atsirado po Wolfskelio premijos paskelbimo (1908 m.)

Išeitų, kad yra "pakasta" klaida, nukrypimas nuo dėsningumo. Taip. Čia kvadrato savybes norėta sujungti su kubo savybėmis į *v i e n ą*, nors plokštumos savybės yra skirtingos nuo kūno savybių. Iš to pati problema pasidarė kaip skaičių teorijos triukas. Panašių, sveikais skaičiais neišsprendžiamų, problemų gali būti daug, pvz., kad ir:

$$x^n = 2 y^n \text{ ir t.t.}$$

C. KVADRATŲ IR KUBŲ
IŠSIDĖSTYMAS
MAŽIAUSIAIS SVEIKAIS SKAIČIAIS

Kaip kvadratai, taip ir kubai, išsidėsto sveikais skaičiais periodiškai pagal savo krypties ašių skaičių.

I. KVADRATŲ IŠSIDĖSTYMAS

Kvadratas, kaip plokštuma, turi dvi matavimo kryptis, kurias čia galima vadinti ašimis. Jos yra simetriškos, statmenos viena kitai, kertasi kvadrato centre, yra lygiagrečios atitinkamoms kraštinėms ir skaitomos joms lygios. Pagal jas skaičiuojama kvadrato plotas. Kai kuriuos kvadratus galima išdėstyti į du sveikus kvadratus. Bet nevisus (į du). Išsidėsto tik kas penktas iš eilės:

$$5^2 = 3^2 + 4^2 = 25$$

$$10^2 = 6^2 + 8^2 = 100$$

$$15^2 = 9^2 + 12^2 = 225 \quad \text{ir t.t.}$$

II. KUBO IŠSIDĖSTYMAS

Kubas, kaip kūnas, nuo kvadrato daug kuo skiriasi. Jis turi tris krypties ašis, kurių sandauga išreiškia kubo tūrį, turinį. Taip pagal jas ir matuojame, skaičiuojame kubo tūrį, dydį. Pagal tų ašių skaičių kubai išsidėsto sveikais skaičiais

periodiškai. Dviejų pagrindo kubai išsidėsto kas šeštas iš eilės ir trijų pagrindo - kas devintas, būtent:

$$6^3 = 3^3 + 4^3 + 5^3 = 216$$

$$12^3 = 6^3 + 8^3 + 10^3 = 1728$$

Toliau:

$$9^3 = 1^3 + 6^3 + 8^3 = 729$$

$$18^3 = 2^3 + 12^3 + 16^3 = 5832$$

$$27^3 = 3^3 + 18^3 + 24^3 = 19638$$

ir taip toliau.

III. KUBO IR AUKŠTESNIŲ LAIPSNŲ
KAI KURIOS BENDROS GALIMYBĖS

Skaičiuodami, mes tarsime sukrauname mažesnius kubus į didesnius, arba juos išskirstome į mažesnius kubus. Tarsi pereiname "kubų eilę - liniją", "kubų kvadratą" ir vėl sugrįžtame į naują didesnį arba mažesnį kubą. Būtent:

$$2^4 = 2 (2^3)$$

$$2^5 = 4 (2^3)$$

$2^6 = 8 (2^3) = 4^3 = 64$ Ir vėl gauname naują sveiką kubą, kuris turi 8 pirminius kubus ir 64 pirminius vietnetus. Jis turi tik ilgesnes ašis ir didesnę tūrį. Taip per tris aukštesnius laipsnius galime vėl sugrįžti į naują kubą.

TECHNIKINĖ APŽVALGA

Nors šviesos greitis buvo matuotas įvairių mokslininkų, bet vis dar ieškoma didesnio to skaičiaus tikslumo. Šiuo laiku mokslininkai, vadovaujami dr. Kenneth M. Evenson Valstybiniame Standartų Biure, Colorado, išmatavo šviesos greitį nauju tikslumu. Panaudodami laserio spindulius, jie pagerino to dydžio tikslumą, nustatydami, kad jis yra 186,282,3960 mylių per sekundę. Jis yra 144 pėdomis per sek. mažesnis už priimtą iki šiol vertę.

Neseniai paleisto į orbitą 2,5 tonų astronominės observatorijos satelito pagrindinę dalį sudaro 32 colių skersmens veidrodys, padarytas iš suliedintų silicio plokščių. Jis sveria tik 96 sv., ir turi mažą išsiskėtimo koeficientą, dėl ko temperatūros pakitimas neiškraipo veidrodžio paveikslo.

Observatorija skirta ištirti erdvę tarp žvaigždžių ultravioletinių spindulių elektromagnetinio spektro rajone. Atmosfera trukdo esantiems ant žemės teleskopams daryti ultravioletinius erdvės stebėjimus.

MATERIJOS PRIGIMTIS

(Tąsa ir papildymai, žiūr. TŽd.nr.1, 1971)

Daugelis mano, kad yra tik sovietinis dialektinis materializmas. Yra ir Vakarų Pasaulio dialektinis, atseit argumentinis loginis materializmas. Čia $m=E$, bet materija (M) nėra identiška energijai (E) ar masei (m).

"Materija nėra energija, o įrenginys, kuriame yra užrakytos galingos jėgos. Materija ir judesys yra medžiaga, iš kurios padarytas pasaulis, o masė ir energija tėra pinigai (tarpininkai) suvesti pasaulio įvykiams" (Orig. : "Matter is not energy, but is a locked-up arrangement of very

powerfull forces. Matter and movement are the stuff of which the world is made, and mass and energy are the coins in which we keep account of the events that happen in it". Žiūr. ENERGY - F.J.M.Laver, Oxford University Press, 1962; Skr.16, kur visa plačiau dėstoma).

Tad visai nenuostabu, kad Einšteinas, nepajėgė pagrindinai atsisakyti senojo materializmo, kuris madžiagą, materiją iškelia virš erdvės ir laiko, kas - dabar aiškėja - yra pagrindinė klaida.

Dar ir 1952 m. jis aiškina: "Aš norėjau parodyti, kad erdvė-laikas nebūtinai turėtų egzistuoti atskirai, nepriklausomai nuo fizinės realybės daiktų. Fiziniai daiktai yra ne erdvėje, o erdviškai ištišę. Šia prasme sąvoka "tuščia erdvė" nustoja prasmės. (Orig. "I wished to show that space-time is not necessarily something to which one can ascribe a separate existence, independently of the actual objects of physical reality. Physical objects are not in space, but these objects are spatially extended. In this way the concept "empty space" loses its meaning". (iš: A. Einstein, RELATIVITY, note to the fifteenth edition, June 9, 1952).

Idomu, kodėl Einšteinas nepajėgė išsilaisvinti iš senųjų pažiūrų, nors drauge su L. Infeld, 1938, rašė: "There Would be no place, in our new physics, for both field and matter, field being the only reality",

atseit, nebūtų vietos, mūsų naujoje fizikoje, abiems - laukui ir medžiagai, nes laukas būtų vienintelė realybė." (žiūr. A. Einstein and Leopold Infeld THE EVOLUTION OF PHYSICS, 1967, p. 243).

Ką reiškia anas - 1952 m. Einšteino paaiškinimas: "kūnai nėra erdvėje, o tik erdviškai ištišę"?

Tatai rodo, kad kūnai yra padaryti, su kurti iš erdvės.

Tad šituo keliu reikėjo ir eiti.

Iš čia matome, kaip pavojingai užima mūsų protą senosios pažiūros, nors ir klaidingos, o naujoms nelieta vietos.

Ar Einšteinas norėjo ar nenorėjo taip skelbti, sunku pasakyti, - matyt jam taip išėjo, nes ano meto - 1905, 1916 m. mokslas dar nebuvo pribrendęs suprasti absoliutinės (visiškos) tuštumos negalimumą ir tokių gamtos mąstymo, anot prof. dr. W. Westphal, būtinumą eiti erdve - mediumu.

Dabar jau ir logikos pagelba suvokiame: jei tuštuma, niekis būtų, tai ji nebūtų niekis. Atseit, kas nėra būtis, tai ir būti negali.

Nedisciplinuoto ir su didelėmis loginėmis klaidomis mąstymo dar labai daug turime. Mokslų pažanga ras labai daug ką keistino, taisytino.

"Pasitikėkime gamtos faktais. Mokslas yra dar labai jaunas. Ilgainiui paaiškės ir tai, ko šiandien nėra spėti nedrįstame". (prof. dr. Kęstutis Šliūpas (1888 - 1932) Kauno universitete per paskaitas).

Šių laikų mokslėnai, pvz. minėtas Martin Gardner, jau visai aiškiai pranašauja: "If a successful field theory is developed, in which the elementary particles of matter can be explained in terms of a space-time field, then the stars themselves will become merely one aspect of that field. Instead of stars generating the structure, the structure will generate the

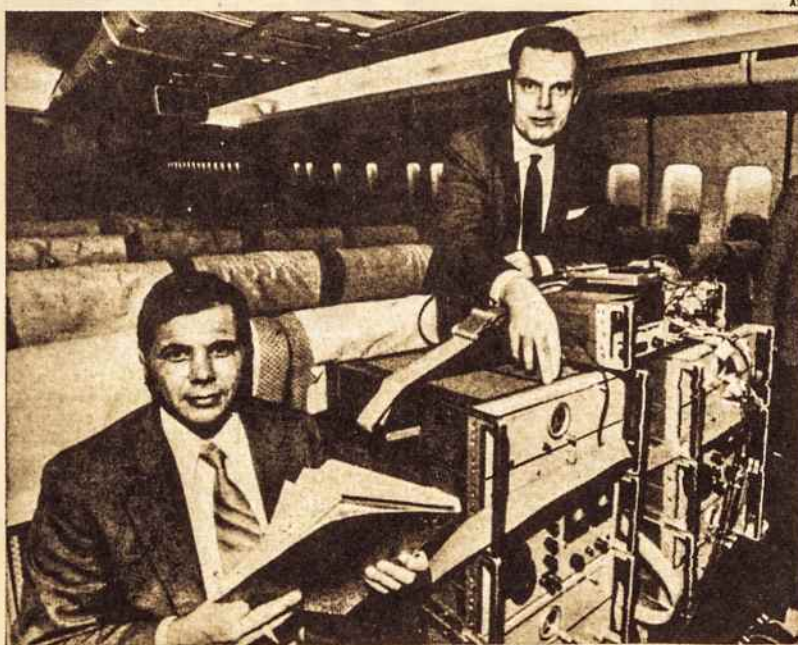
stars" (M. Gardner, RELATIVITY FOR THE MILLION, 1965, 2nd. ed. 1965 p. 124).

Dar aiškiau rašo fizikos prof. dr. Wheeler: "What is the function of space and time? Do they merely provide an area within which fields and particles move about and interact with each other? Or is the space-time continuum - in some sense that we perhaps do not fully understand - a kind of magic building material out of which everything is made? Is space-time a kind of magic dough which is slowly curved in one way here, describing gravitation; rippled in another way, that we interpret as an electromagnetic field; and twisted up in a knot somewhere else, manifesting itself as a concentration of mass and energy that looks and moves like a particle? In brief, is space-time an arena, or is it everything? It is only fair to say that Einstein himself was animated by the vision that space-time is 'everything' " (žiūr. PRINCETON ALUMNI WEEKLY, Sept. 21, 1962, p. 12 - RELATIVITY TODAY, John A. Wheeler).

Ši citata yra labai svarbi. Ji, išskiriant paskutinius du sakinius, yra jau ir M. Gardner velesnėje - 1965 m. laidoje (žiūr. ten pat p.124).

Ir visa šitai yra garsiausioje visų mokslo amžių, anot Isaak Asimov, formulėje $E = mc^2$. Šią, tada netikėtą garsybę, bendrais samprotavimais, rado jau 1900 m. Henri Poincaré (1854 - 1912). Jis yra ir reliatyvumo teorijos pradininkas. Einšteinas ją išplėtojo ir atvedė į šių dienų mokslo pasaulį.

Svarbiausias Einšteino reliatyvumo teorijos nuopelnas, kad jis suprato ir ieškojo būdų rasti bendrą ryšį tarp erdvės, laiko ir visų mažiausiai ginčijamos realybės - materijos, medžiagos. Deja, nesuspėjęs to padaryti, svarbiausia, kad nuėjo į klystkelius, mirė 1955 m., o reikėjo, kaip aiškėja iš prof. dr. John A. Wheeler pareiškimo, dar kokių 10 - 20 metų.

Fizikas Joseph C. Hafele ir astronomas Richard Keating su savo instrumentais lėktuve 747 užėmė keturias sėdynes: dvi sau ir dvi instrumentams.

TIME žurnale, spalio mėn., 1971 m., kartu su šia iliustracija buvo įdėtas ir smulkesnis aprašymas apie atliktus laikrodžių paradokso bandymus.

(Neturėdami TIME žurnalo leidimo originalaus teksto perspausdinti, negalime čia jo pateikti. R e d.)

D V Y N I Ų P A R A D O K S A S

(Dail. B. Vilkutaitytė - Gedvilienė)

GRĮŽKIME Į ABSOLIUTINIO GAMTOS
SUVERENO - LAIKO - NAGRINĖJIMĄ IR AR-
TIMESNĮ JO PAŽINIMĄ

Mums laikas yra gyvenimas: praeitis, dabartis ir ateitis, taigi realybė, kuri buvo, yra dabar ir bus ateityje. Tačiau niekas nemanė, kad laikas yra toks labai svarbus.

20

KAS YRA LAIKAS IR JO
REALYBĖ?

Geriau, kad nepapultume į loginius spąstus, suprastinkime klausimą taip: kokia yra realybė ir ją varą, pagal formulę $M = TS$, laikas? Medžiagos, materijos atsitiktinis, chaotiškas judesys ar išminties, proto kūrinys?

Seniau į didžiuosius klausimus turėta tik du atsakymai: TAIP ir NE.

Šiandien mokslas turi ir trečią atsakymą: NEŽINOME: $TS = \kappa \uparrow^{\infty}$ ar $\kappa \downarrow^{\infty} = TS$

Absoliutinis laikas pagal Newtoną: "Absolute, true, and mathematical time of itself and by its own nature, flows uniformly on, without regard to anything external". Atseit, absoliutus, tikras ir matematinis laikas yra pats iš savęs ir savo nuosavos prigimties, teka vienodai (nepaveikiamas niekenu iš šalies) be kokio nors atžvilgio išorei.

Kadangi šis Newtono absoliutinis laikas negali būti matuojamas, palyginamas, tai jis neturi jokios praktinės bei mokslinės vertės ir niekas negali sakyti šį tą apie jį žinąs. Jis yra tuščia metafizinė sąvoka. (Žiūr. PHILOSOPHY OF SCIENCE, A. Dan- to and S. Morgenbesser, 1970, p.337).

Taip, iš tikrųjų, buvo iki mes radome: $M = TS$ (Technikos Žodis, 1971/1, p.10).

Absoliutinis laikas $T = \Phi$ veikia per savo kūrinį - medžiagą, materiją ir visa kita. Ar to neužtenka laikyti jį fiziniu, gamtiniu, o ne metafiziniu, kaip Danto ir Morgenbesser daro cituodami E.Mach, kuris, savo keliu, cituoja Newton'ą.

LAIKAS YRA JUDESYS, AR BENT TURIS NEATSKIRIAMĄ RYŠĮ SU JUDESIU

Šitai rodo iš relatyvumo teorijos žinomas laiko paradoksas, t.y. laiko susitraukimas, judant kūnams dideliais greičiais.

Čia, žinoma, pasikeičia, susitraukia ne pats absoliutinis laikas, kuris yra formulėje $M = TS$, o tik jo sukurtų atomų periodinis ritmas, o tada ir visa kita, atseit, taip pat ir mūsų gyvenimo amžius - praktiškasis laikas. Koks turi būti to judesio greitis, kad jis pajėgtų išvesti iš normalios pusiausvyros atomus, čia yra kitas - tolimesnis klausimas.

VISŲ PLAČIAUSIAI YRA IŠGARSĖJĘS DVYNIŲ PARADOKSAS

Kol kas šis dvynių paradoksas yra tik mintinis eksperimentas (thought experiment), bet 1971 m. spalio mėn. atliktas fiziko Joseph C. Hafele ir jo bendradarbio astronomo Richard Keating bandomasis skrydis sprausminiais lėktuvais (jets), pasiėmus į juos atominius laikrodžius, patikrinti šį labai intriguojantį laikrodžių simultaniškumo klausimą, rodo didelę šia kryptimi pažangą.

Panelė Giedra sutinka savo dublikatą...

(Dail. B. Vilkutaitytė - Gedvilienė,
N.Y. 1971, spalio 29 d.)

Teoretiskai įdomi ir panelės Giedros kelionė - sugrįžimas praeitin. Atseit, jei būtų galima judėti greičiais, didesniais už šviesos greitį c , tai būtų galima, pagal relatyvumo teoriją, sugrįžti net ir į praeitį.

Ši tema, kaip čia pateikiama, susilaukė ir poetų plunksnos:

Gyveno jauna, šmaikšti panelė Giedra
Keliaudavo ji visada daug greičiau kaip
šviesa,

Ir kartą reliatyviu keliu
Vėl iškeliavo tokiu greičiu

Sugrįžo praėjusios dienos nakčia
Ir netikėjo matydama dublikatą save.

Teisingai Mendel Sach pastebi, kad laikrodžių paradoksas dar nėra nei teoretiškai, nei eksperimentiškai išspręstas. Galime skraidinti ir radioaktyvines - skaldejančias medžiagas ir iš jų kelionių spręsti. (Žiūr. PHYSICS TODAY, Sept., 1971: A resolution of the clock paradox).

Tačiau techniškai vis dar nemokame pasidirbdinti lėktuvų - erdvėlaivių, skriejančių į c greitį.

Teoretiškai dvynių nevienodo senėjimo problema yra labai paprasta, - aiški ir iš piešinių (žiūr.).

Vienas iš dvynių, būdamas 30 metų, raketą iškeliauja į erdvę, didindamas greitį į c, o grįžtant - mažindamas į v, grįžęs po keletos, jo erdvėlaivyje praleistų metų, randa savo dvynį brolių besantį žilagalviu seneliu, kai jis pats tebesąs toks pat jaunas.

Tai, žinoma, labai daug žmogui žadanti mokslinė fantazija, kuria visi gėrimės. Bet čia esama daug kitų problemų, kurias dar nesame pribrendę išspręsti. Žinant, kad medžiaga yra laiko ir erdvės darinys, būtų keista, jei judant tokiu dideliu greičiu, atomų ritmas nepasikeistų, o tada ir visa kita.

Kyla tik klausimas - ar tokias keliones, ir kokiame laipsnyje, pakeltų gyvas organizmas.

Žiūr. straipsnyje pateiktas iliustracijas)

Šiandien jau nėra sunku suprasti Einšteino ir jo persistengusių sekėjų klaidas. Einšteino siekiai buvo teisingi, tik jam nepavyko išsyk rasti natūralų, paprastą keilią gamtos realybei, giliau kaip Newtonas, pažinti.

Jeigu yra reali erdvė, tai kokio ji yra pobūdžio: keturių dimensijų euklidinė erdvė ar Einšteino pasirinktoji - keturių dimensijų Riemanno erdvė?

Didelio skirtumo čia nėra, nes įeina begalybė (∞), o ketvitąja dimensija yra tas pat - laikas.

Einšteino ERDVĖS - LAIKO GEOMETRIJA gravitacinę trauką pakeičia į erdvėlaikio iškreivinimus. Šitai yra visai galima, nes erdvė nėra tuštuma, o minties mediumas, labai paslaptingas, bet tikras, kiek yra tikros formulės $M = TS = \kappa_1 \infty$.

Absoliutinis laikas (T) yra svarbiausias veiksnys gamtos realybėje. Lenktynės su absoliutiniu laiku yra, ir bus, svarbiausias visų laikų ir visų žmonių rūpestis. Šitai jau ir dabar yra aišku.

P R I E R A Š A S :

Kas skaitys pirmąją straipsnio dalį - MATERIJOS PRIGIMTIS (Technikos Žodis 1971/1), prašomi išsitaistyti čia nurodytas korektūros klaidas:

p.7, I eil. 20 iš ap.: ,kad (turi būti:, tad)
p.8, I eil. 18 iš ap.: (g1898), t.b.: 1898-1968
p.8, II eil. 13 iš virš: tyrimus, t.b: tyrimais
p.11, I eil. 9 iš ap.: artėjant, t.b.: artėja
p.11, II eil. 16 iš ap.: mokslinį, t.b: bemokslį
p.12, II eil. 23 iš virš.: () t.b: (∞)
p.13, II eil. 14 iš virš.: formulė t.b: formulė

A P I E A U T O R I Ų

Fizikas Andrius Ignaitis gimė Lietuvoje, Vilkaviškio aps., Keturvalakių vls., Parausių km., 1908 m. sausio 5 d. Jis 1926 m. baigė Rygiškių Jono gimnaziją, o 1933 m. baigė Vytauto Didžiojo Universiteto matematikos - gamtos fakultetą dipl. fiziku. Vėliau Lietuvoje dėstė įvairiose gimnazijose.

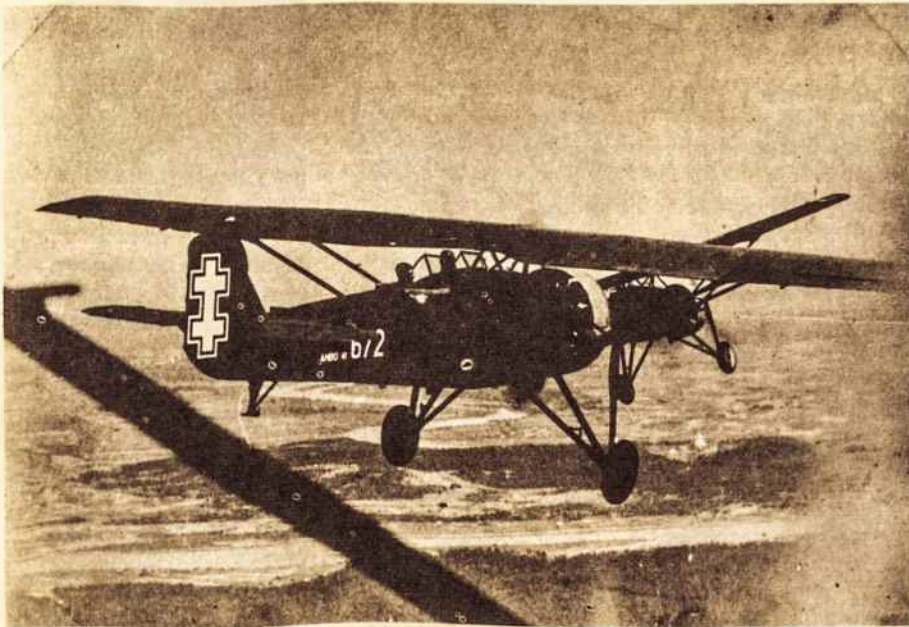
Atvykęs į Ameriką, nuo 1949 m. gyvena Brooklyne, N.Y., priklauso vietos ALIAS skyriui.

Kaip jis pats rašo, autorių paskatino rašyti Technikos Žodžiui bendras mūsų sąjungos nusistatymas jungti ne tik lietuvius inžinierius ir architektus, bet ir kitų tikslųjų mokslų profesionalus.

Ši tema (Materijos prigimtis) nėra ir nebus galima užbaigti ar išsemti. Visada bus kas dar rašyti, nagrinėti, patikslinti. Kadangi autoriaus dėstymas randa pritarimo, jis pats ir Technikos Žodis norėtų gauti daugiau pasisakymų. Tatai pagyvins T.Žodį, kuris dabar yra, pagal autorių, per daug "savinžinerinis".

"Nustebau radęs tokį gražų atsiliepimą apie mano rašinį, žiūr. TŽd. 1971/5-6: Vitolis Verkus - Matematika ir poezija" - pastebi savo laiške autorius. "Tokio rezonanso net ir nesitikėjau". - "Technikos Žodis tapo mokslo ir meno, ne tik grynios technikos, žurnalu. Mums tokio labai reikia. Linkiu nepavargti ir tęsti šį darbą toliau." - tai autoriaus nuoširdūs ir ryžtingi žodžiai, jungiantis į bendrą mūsų spaudos talką, į kurią kviečiami visų griebtųjų mokslų kolegos.

LIETUVOS AVIACIJOS PIRMIEJI

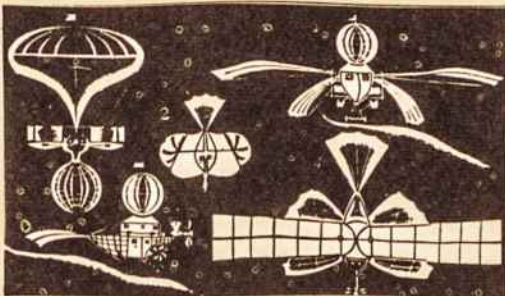

Anbo 41 virš tėviškės laukų

17 a. Titus Livijus Buratinis (apie 1615-1682) italų fizikas, mechanikas, architektas, gyvenęs Lietuvoje, D. L. K. Jono Kazimiero ir Vladislavo IV dvaruose, kaip finansinis patarėjas, paruošė skraidomojo aparato projektą — „Skraidantis slibinas“, kurio konstrukcinė idėja buvo si tiltu tarp Leonardo da Vinči ir oreivybės pirmūno anglo George Cayley (1778-1857) darbų.

1809 m. Vilniuje buvo atlikti Robertsono pirmieji Lietuvoje skridimai su šildomu oru pripūsta orpūsle.

1851 m. žemaitis Aleksandras Griškevičius išspausdino knygutę „Žemaičių Garlėkis“, kurioje nagrinėja savo konstrukcijos valdomą aerostatą.

A. Griškevičiaus aerostatas „Žemaičių garlėkis“

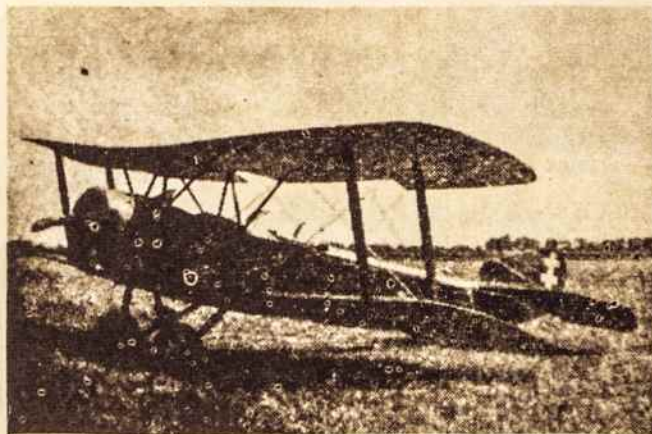
1910 m. vasarą pirmą kartą Lietuvoje pasirodė lėktuvas, kai prie Joniškio nusileido rusų lakūnas Nesterov, skridęs iš Peterburgo į Berlyną.

1913 m. rusų lakūnas Utočkin, traukiniu atsivežęs lėktuvą demonstravo skraidymus Kaune ir Vilniuje.

1913 m. kaunietis, muzikos instrumentų meistras J. Garalevičius, vargonų dirbtuvėse pasistačius savo konstrukcijos sklandytuvą ne kartą sėkmingai pakilo Pažaislio smiltynuose.

1919 I 30, prie Kaune formuojamos inžinerijos kuopos, įsteigtas aviacijos kovos būrys.

1919 II 5 nelaisvėn prie Jėzno paimtas bolševikų karo lėktuvas „Sopwith“ tipo, tapo pirmuoju Lietuvos aviacijos lėktuvu.

Lietuvos Karo Aviacijos pirmasis lėktuvas „Sopwith“ (1919)

1919 III 1 lėktuvas su lietuviškais ženklais pirmą kartą pakilo į orą.

1919 m. gegužės 15 d. į karo aviacijos dalį įstojo kar. Pr. Hiksa, pirmasis lietuvis lakūnas, baigęs aviacijos mokslus Anglijoje.

1919 III 2 aviacijos kovos būrys išskiriamas į savarankišką aviacijos dalinį ir įsteigiama karo mokykla. Aviacijos dalies vadu paskiriamas kar. inž. Petronis, o mokyklos — kar. Fugalevičius.

1919 X 28 lėktuvo avarijoje žuvo pirmas karo aviacijos dalies lakūnas — instruktorius ltn. Friskas Šulcas.

Karininkas Fugalevičius (1920)

Kar. inž. Petronis (1920)

1919 XII 16 Karo Aviacijos Mokyklą baigė šie lakūnai ir žvalgai: A. Gustaitis, V. Rauba, J. Kumpis, T. Šakmanas, P. Brazdžiūnas, K. Grauzinis, K. Kanauka, J. Zauka, A. Babilius, R. Šidlauskas, L. Virbickas, V. Jablonskis, J. Pranckevičius, V. Firantas, A. Vasnevskis, A. Stašaitis, J. Dobkevičius, V. Elisonas, S. Stanaitis, B. Sidaravičius, V. Švitris, L. Peseckas, V. Ruseckas, V. Šenbergas, S. Tumas, K. Brazdžionis, T. Seireika, S. Sabas, J. Sabanavičius, J. Šalkauskas, G. Bezumavičius, M. Vaičekauskas, L. Šliužinskas, V. Lišauskas.

1920 IV 1 sufermuota oro eskadrilė, kurios vadu paskirtas vyr. ltn. Pr. Hiksa.

1920 V 12 lėktuvo avarijoje žuvo pirmas lietuvis lakūnas ltn. Vyt. Rauba.

1920 VII 9 gen. ltn. J. Kraucevičius su žvalgu ltn. Pranckevičium atliko pirmąjį skridimą į lenkų frontą.

1920 VII 17 Aviacijos dalies vadu paskirtas gen. ltn. J. Kraucevičius.

1929 VIII 29 gen. ltn. Kraucevičiaus vadovaujamas pirmas skridimas karo lėktuvų į Vilnių. Pirmasis Vilniaus Porubanko aerodrome nusileido ltn. A. Stašaitis.

Gen. ltn. Juozas Kraucevičius (1925)

Vyr. ltn. inž. Jurgis Dobkevičius

Ltn. Juozas Kumpis

Pulk. ltn. Vsevolodas Šenbergas (1939)

Ltn. Vytautas Rauba
Vyr. ltn. inž. Pranas Hiksa (1921)

1920 IX 1 suformuotos mokomosios eskadrilės vadu paskirtas kar. A. Senatorskis.

1920 IX 22 oro eskadrilė pavadinta 1-ma oro eskadrilė ir jos vadu paskirtas ltn. J. Dobkevičius.

1920 X 4, bombarduojant lenkų užimtą Varėnos geležinkelio stotį, numuštas ir pateko į lenkų nelaisvę ltn. Kumpis ir ltn. Pranckevičius, Kumpis, sužeistas į galvą, spalio 10 d. nelaisvėje mirė.

1920 VII-XI Aviacija aktyviai dalyvauja kare su lenkais.

1920 XI 28 ltn. Dobkevičius užfiksavo pirmą lietuvišką aukščio rekordą — 5600 metrų.

1920 XII 1 pirmasis aviacijoje karo lakūno vardą įgijo ltn. J. Dobkevičius.

1920 XII 11 ltn. Dobkevičius pirmasis lėktuvu padarė „mirties kilpą“.

1921 III 1 suformuotos 2-os oro eskadrilės vadu paskirtas ltn. V. Šenbergas.

1921 m. kovo mėn. prie mokomosios oro eskadrilės suorganizuoti lakūnų ir žvalgų kursai, kurie veikė iki 1926 m.

1921 VI 29 Karo Aviacija surengė pirmą viešą pasirodymą visuomenei Kauno aerodrome.

1922 V pradžioj pro Kauną pradėjo reguliariai skraidyti vokiečių-rusų orinio susisiekimo b-vės „Deruluft“ lėktuvai.

1922 VII 4, instruktoriaus Pavlovo vadovaujami pirmieji lakūnai baigė aukštąjį skraidymą: leitenantai Dobkevičius, Gustaitis, Kraucevičius, Peseckas, Stašaitis ir Šenbergas.

1922 VIII mėn. išbandytas pirmas lietuviškas sportinis lėktuvas „Dobi I“, sukonstruotas ltn. Dobkevičiaus.

Lėktuvas "DOBI I", inž. J. Dobkevičiaus konstrukcija

Mjr. Jeronimas Garolis
(1933)

Kpt. Vladas Morkus

Mjr. Antanas Stašaitis
Gen. št. div. gen. Stasys
Pundzevičius (1928)

Pulk. ltn. Leonardas
Peseckas (1934)

Prof. Zigmas Žemaitis

1923 IV 1 suformuotos 3-os oro eskadrilei vadu paskirtas ltn. Stašaitis.

1925 VII 14 sportinio lėktuvo „Anbo I“ pirmas bandomasis skridimas. Lėktuvas sukonstruotas vyr. ltn. Gustaičio.

1925 VIII 1 suformuotos 4-os oro eskadrilės vadu paskirtas vyr. ltn. Peseckas.

1925 m. rugsėjo mėn. vyr. ltn. Gustaitis su savo konstrukcijos lėktuvu Anbo I, atliko lietuviško lakūno pirmą skridimą į Rygą.

1925 metais pastatytas pirmasis privačiose dirbtuvėse, Klaipėdos Vagonų Fabrike, žvalgybos tipo lėktuvas „Albatrosas“ su 450 a. j. varikliu.

1926 VI 8 aviacijos inžinierius — konstruktorius vyr. ltn. Jurgis Dobkevičius, bandydamas lėktuvą Dobi III, avarijoje žuvo.

1927 m. vasario mėn. Karo Aviacijos viršininku paskirtas gen. št. plk. Pundzevičius.

1927 V 1 įsteigtas Kaune Lietuvos Aero klubas. Steigėjai karo aviacijos lakūnai: Stp. Darius, A. Mačiuika, J. Pyragius, Vyt. Jablonskis, Vl. Morkus, L. Peseckas, J. Narakas, kuriuos parėmė gen. S. Žukauskas, gen. J. Bulota, gen. Vl. Nagevičius, pulk. St. Pundzevičius, J. Vileišis, inž. V. Landsbergis, Blavesčiūnas, J. Vailokaitis. Pirmuoju aero klubo pirmininku buvo išrinktas gen. S. Žukauskas, o nuo 1928 m. prof. Z. Žemaitis, kuris pirmininkavo klubui iki jo sulikvidavimo 1940 m.

1928 I 26 pirmas Lietuvoje bandomasis šokimas su parašiu. Išsoko av. kpt. Vl. Morkus.

1928 m. liepos mėn. pastatytas pirmasis mokojo tipo kpt. Gustaičio konstrukcijos lėktuvas Anbo II.

Lėktuvas "ANBO I", inž. A. Gustaičio konstrukcija

Mjr. Jonas Pyragius (1932)
Kpt. Gr. Radvenis (1933)
Brig. gen. inž. Antanas Gustaitis
Pulk. ltn. Ignas Šešplaukis

Civ. lak. Vaclovas Juodis (1932)
Mjr. Juozas Vaičius
Kpt. Petras Lapienis (1933)
Gen. št. pulk. ltn. Narcizas Tautvilas

1928 IX 21, virš Kauno, demonstruojant pirmąjį mūsų aviacijos lėktuvą „Sopwith“, varikliui užsidegus, lakūnai kpt. L. Peseckas ir ltn. Šimkus nusileido ant degančio lėktuvo sparnų. Pirmas atsitikimas aviacijos istorijoje.

1929 VI 20 pirmas lakūnas išsigelbėjęs parašiotu kpt. J. Garolis.

1929 m. rugpiūčio mėn. pastatytas ir išbandytas inž. mjr. Gustaičio lavinimosi lėktuvas Anbo III, kuris pradėtas serijomis statyti aviacijos dirbtuvėse.

1929 m. rugsėjo mėn. Lietuvos Aero klubas įsigijo pirmą lėktuvą — Alb. B II.

1930 m. birželio mėn. Lietuvos Aero Klubas išleido pirmą civ. lakūną laidą.

1930 m. VIII 18-23 d. lengvųjų bombonešių grandis atliko skridimą-vizitą į Maskvą. Skrido: mjr. inž. Gustaitis, kpt. Špokevičius, mjr. Peseckas, kpt. V. Jablonskis, kpt. Garolis, motoristas Šukys.

1931 VII 1 įsteigiama Zoknių Karo Aviacija Šiauliuose. Įgulos viršininku paskirtas mjr. Peseckas.

1931 X 21 av. ltn. G. Radvenis Rasytės vokiečių sklandymo mokykloje, Kuršių Neringoje, įsigijo sklandytojo „C“ piloto laipsnį, tapdamas pirmuoju lietuvių kvalifikuotu sklandytoju ir instruktoriu.

1931 XII 13 įsikūrė pirmasis aviacijos būrelis Lietuvoje, įsteigtas Kauno Aukštesniosios Technikos Mokyklos moksleivių. Pirmuoju pirmininku išrenkamas E. Šviedrys (Rozenbergas).

1931 metais Lietuvos Aero Klubas įstojo į Tarptautinę Aeronautikos Federaciją (FAI).

1932 m. balandžio mėn. išmėgintas pirmasis Lietuvoje av. kpt. Milevičiaus ir av. ltn. Skurasko pastatytas sklandytuvas „Zoegling“ tipo.

1932 VI 2 Kauno aerodorme įvyko pirmosios balionų varžybos.

1932 VII 14 lietuvišką padangę išvydo karo reikalams skirtas lėktuvas — dvivietis, žvalgybinis Anbo IV su 450 a. j. varikliu, išvystęs 245 km. val.

1932 VIII 15 Lietuvos Aero klubo ir Kauno Aukštesniosios Technikos M-los aviacijos būrelio pastangomis Pažaislio smiltynuose, netoli Kauno, atidaroma sklandymo mokykla. Mokyklai vadovauja av. ltn. Radvenis. Pirmieji sklandytojai: Oškiniš, Paknys, Kinaitis, Butkevičius, Miliūnas, Dovydaitis.

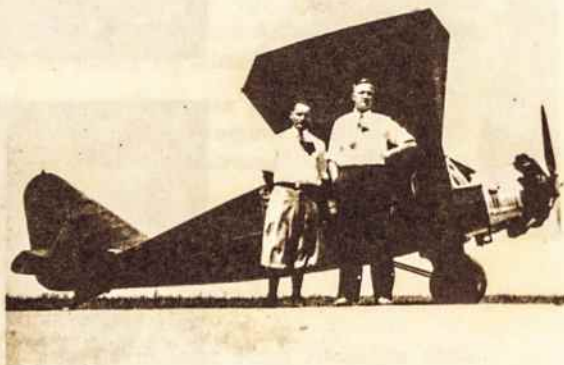

*Pulk. ltn. Antanas Mačiūka
Pulk. Jonas Liorentas
Pulk. Česlovas Januškevičius
Pulk. ltn. Viktoras Reimontas*

*Civ. lak. Alfredas Gysas
Civ. lak. Jadvyga Jautokaitė (1932)
Civ. lak. Antosė Liorentaitė (1932)*

1932 IX 1 įsteigtas Lietuvos Karo Aviacijos karo lakūnų ir žvalgų garbės ženklas „Plieno Sparnai“. Ženklo projektą paruošė av. ltn. J. Mikėnas.

1932 X 1 suformuotos 5-tos oro eskadrilės vadu paskirtas mjr. Pyragius.

Kpt. Stepas Darius ir civ. lak. Stasys Girėnas

1933 VII 15-17 Lituanicos I skridimas per Atlantą: New Yorkas — Kaunas. Skrido Lietuvos Karo Aviacijos kpt. Stepas Darius ir Amerikos lietuvis lak. Stasys Girėnas. Didvyriškas skridimas, nugalėjęs Atlantą, baigėsi tragišku abiejų lakūnų žuvimu prie Soldino, Vokietijoje.

1933 VIII 16 pastatytas pirmas Lietuvos sklandymo rekordas išsilaikant ore 3 val. 9 min., kurį atliko av. ltn. Radvenis.

1933 IX 3 atidaryta Lietuvos Aero Klubo sklandymo mokykla Nidoje.

1933 IX 25 - X 3 pulk. ltn. inž. A. Gustaitis ir mjr. Jablonskis su lėktuvu Anbo IV, atliko pirmąjį skridimą — apsilankymą Pabaltijo valstybėse.

1934 III 5-8 d. civ. lak. Julius Kumpikevičius su savo nuosavu lėktuvu Šmolik 18 atliko skridimą Praha-Kaunas.

1934 VI 25-VII 19 atliktas Anbo IV grandies rekordinis skridimas aplink Europą — 10.000 km. Skrido: pulk. inž. Gustaitis, kpt. Namikas, kpt. Liorentas, ltn. Marcinkus, ltn. Mikėnas, motoristas Rinkevičius.

1934 VII 19 Aviacijos viršininku paskirtas pulk. inž. Antanas Gustaitis karinių lėktuvų Anbo I, II, III, IV, V, VI, 51 ir 41, ir VIII konstruktorius.

1934 m. liepos mėn. prie Susisiekimo Ministerijos įsteigta Orinio susisiekimo Inspekcija, kurios referentu paskirtas av. kpt. I. Šešplaukis.

1934 VIII 26 Kauno aerodrome žuvo pirmas civ. aviacijos lakūnas Vaclovas Juodis.

1934 IX 3 suformuotos 6-os oro eskadrilės vadu paskirtas mjr. Peseckas.

1934 m. Liet. Aero Klubas pradėjo leisti periodinį aviacinį žurnalą „Lietuvos Sparnai“.

1935 m. sausio mėn. Liet. Aero Klubo skraidantis bei techniškas personalas suvedamas į vienetą — eskadrilę. Eskadrilės vadu paskirtas ats. av. mjr. Garolis. Pirmieji eskadrilės lakūnai: V. Civinskas, J. Narbutas, L. Perednius, T. Zauka, J. Jasinskas, A. Kraucevičius, V. Petrauskas, St. Jurevičius, V. Kareiva, J. Krygeris, V. Tomkevičius, V. Juodis, K. Puras. Pir-

Transatlantinis lakūnas Feliksas Vaitkus, gen. inž. A. Gustaitis, Kauno Miesto Burmistras A. Merkys Kaune — iš k. (1935)

Susisiekimo lakūnai kpt. S. Mockūnas, inž. Z. Rimša ir J. Dženkaitis (1939)

mosios moterys lakūnės: J. Jautokaitė ir A. Liorentaitė. Instruktoriai: Garolis, Mikėnas, Lišauskas.

1935 IV 25 LAK ir Šaulių S-ga atidarė pirmąją priešlėktuvinę parodą Kaune.

1935 VI 5 pirmas perskridimas audroje su sklandytuvu iš Nidos į Palangą, 75 km., pakylant ligi 1500 m., kurį atliko av. mjr. Pyragius.

1935 VI 28-29 LAK pastangomis sukviesta I-ji Pabaltijo valstybių civ. aviacijos konferencija Kaune.

1935 VII 2 LAK suruošė pirmas Lietuvoje aviomodelių rungtynes.

1935 IX 14-21 d. Liet. Aero Klubu lakūnų grupės skridimas — oro traukinys, Kaunas — Ryga — Talinas — Helsinkis ir atgal. Skrido lakūnai: Hiksa, Krygeris, Garolis, Pyragius ir Gaižauskas.

1935 IX 21- 22 Lituanicos II-ios skridimas per Atlantą. Lakūnas — Amerikos lietuvis Feliksas Vaitkus. Lėktuvas nugalėjęs Atlantą buvo priverstas nusileisti Airijoje.

1936 II 15 Karo Aviacija perorganizuojama grupėmis. I-os grupės vadu paskirtas pulk. ltn. Peseckas, II-os grupės — pulk. ltn. Mačiuka, III-os grupės — mjr. Liorentas, IV-os — pulk. ltn. Januškevičius, aviacijos mokyklos viršininku pulk. ltn. V. Reimontas.

1936 IV 19 Kauno aerodrome sklandytuvų konstruktorius lak. Bronius Oškinis išbandė savo naująjį lavinimosi tipo sklandytuvą BRo IV.

1936 V 6-10 užsienio reikalų ministerio S. Lozoraičio skridimas į Estiją. Lakūnas av. pulk. ltn. Peseckas.

1936 VI 16-17 Nidos sklandymo mokyklos viršininkas av. mjr. Jonas Pyragius, virš didžiosios Nidos kopos, pastatė išsilaikymo ore su sklandytuvu rekordą — 22 val. 36 min., užimdamas ketvirtą vietą pasaulyje.

1936 m. pavasarį, Kaune įsteigiama Aukštesnioji Sklandymo Mokykla, kurioje išėję pradinį mokymą Nidoje, sklandytojai, buvo mokomi velkamojo skridimo, terminio skriejimo bei aukštojo pilotažo.

1936 m. rugpiūčio mėn., Kaune, Šaulių Sąjungos Artilerijos Dirbtuvių 6-ta priešlėktuvinės apsaugos kuopa, suorganizavo aviacijos sekciją. Sekcijos vadovas j. ltn. Z. Stanaitis.

1937 VI 26- VII 10 sklandytojai Pyragius ir Oškinis dalyvavo tarptautiniam sklandymo sąskrydy Elmiroj, Amerikoje. Oškinis iš 200 dalyvavusių sąskrydy, laimėjo 10 vietą aukščio klasėje.

1937 IX 1-3 naikintuvų ir žvalgybos kovos lėktuvų skridimas į Latviją. Skrido: inž. pulk. Gustaitis, pulk. ltn. Peseckas, mjr. Šešplaukis, kpt. Mikėnas, kpt. Nausėda, kpt. Varanavičius, ltn. Draugelis ir ltn. Žukas.

1938 m. balandžio mėn. suformuotos 7-ta ir 8-ta oro eskadrilės. 7-os oro eskadrilės vadu paskirtas mjr. J. Vaičius, 8-tos kpt. P. Lapienis.

1938 VI 24-25 Nidos sklandymo mokyklos viršininkas civ. lak. A. Gysas pasiekia naują Lietuvos ir kartu antrą vietą pasaulyje išsilaikymo ore su sklandytuvu rekordą — 26 val. 3 min.

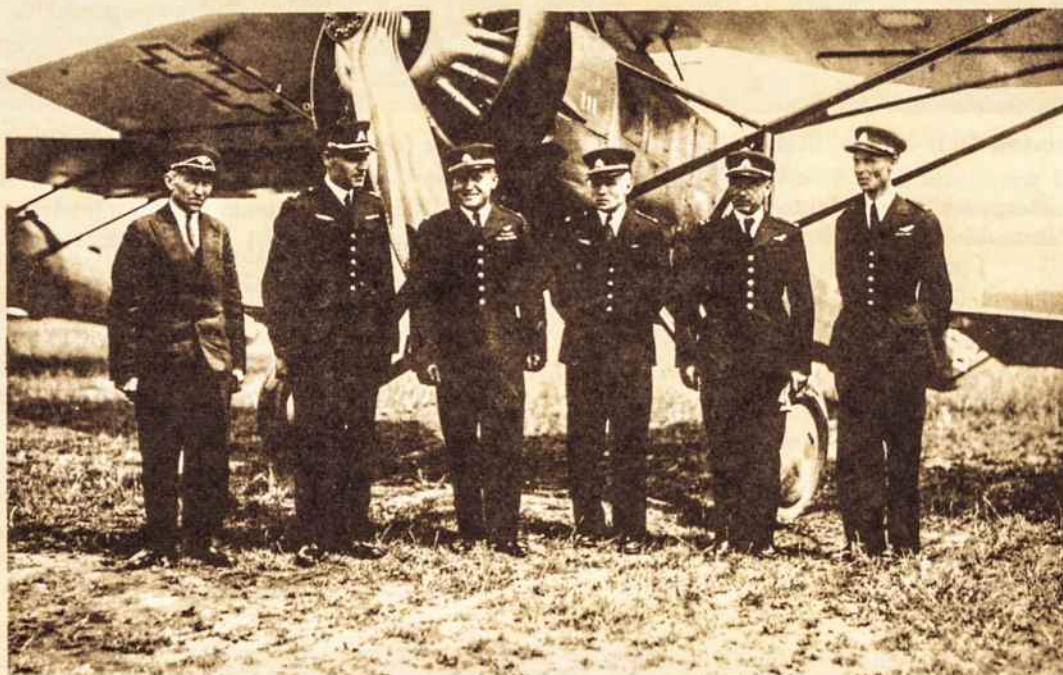
1938 VI 17 — 31 Pirmosios Lietuvos Tautinės olimpiados orinio sporto varžybų laimėtojai: skraidyme — L. Kinaitis, J. Dovydaitis ir S. Mockūnas; sklandyme — J. Pyragius, Vl. Strazdas ir Vyt. Dovydaitis; avio-modelizme — Vyt. Šakalys, V. Ožinskis ir P. Motiekaitis.

1938 VIII 12 iš Klaipėdos į Kauną atskrido amerikietis lakūnas Paulius Šaltenis, kuris at-

kaitis ir S. Mockūnas, inspekcijos inspektorius av. mjr. Špokevičius.

1939 m. liepos mėn. prie Osidos ežero, Zarasuose, oro skautų draugovė Darius ir Girėnas suruošė sklandymo mokyklą. Mokyklai vadavo civ. lak. Vyt. Mačiulaitis.

1939 VII 4-8 suomių aero klubo, Jamijarvi sklandymo mokykloje, suruošose tarptautinėse modelių varžybose lietuvių ekipa — P. Motiekaitis, J. Statkevičius ir Vyt. Šakalys laisvoje sklandytuvų modelių klasėje laimėjo pirmąją vietą.

ANBO IV lėktuvų grandies skridimo aplink Europą dalyviai motoristas Rinkevičius, kpt. J. Liorentas, Pulk. ltn. A. Gustaitis, J. ltn. R. Marcinkus, kpt. J. Namikas ir ltn. J. Mikėnas.

gabeno Šaulių s-gai lėktuvą, padovanotą Bruklino Dariaus ir Girėno Aero klubo.

1939 I 27 įsteigtos Panevėžio Pajuosčio aerodromo Karo Aviacijos įgulos viršininku paskirtas gen. št. pulk. ltn. F. Tautvilas.

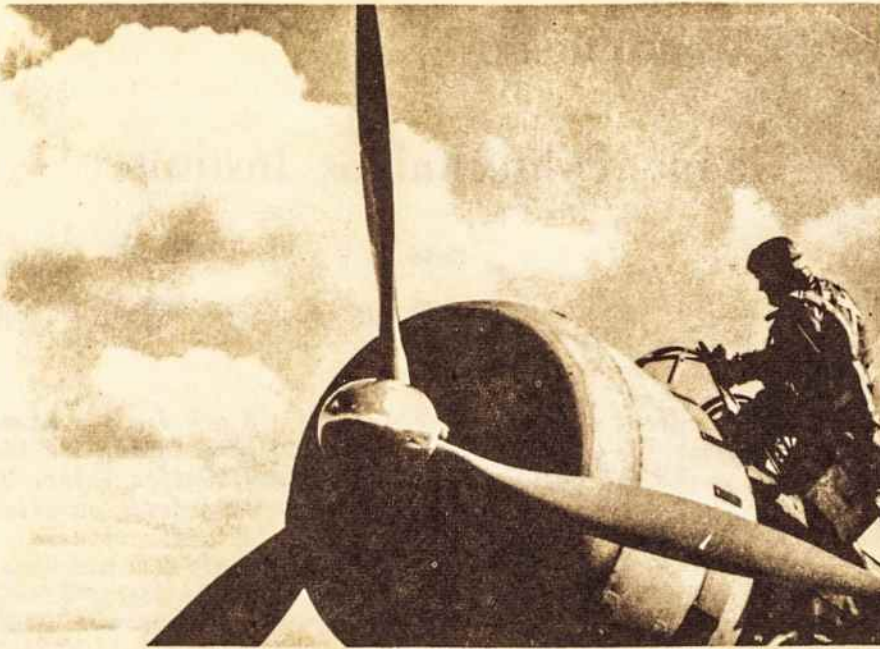
1939 II 19 Kaune įsteigta pirmoji oro skautų draugovė — Darius ir Girėnas. Draugovės draugininkas pasktn. civ. lak. A. Valaitis.

1939 VI 3 Lietuvos Orinio Susisiekimo Inspekcija atidarė oro susisiekimo liniją: Kaunas - Palanga. Pirmieji inspekcijos lakūnai J. Džen-

1939 VIII 24 Kauno aerodrome sklandytuvo avarijoje žuvo pirmas sklandytojas Pr. Kvietkauskas.

1939 VIII 13-20 LAK surengė Kauno aerodrome Baltijos valstybių orinio sporto varžybas, kur dalyvavo suomių, estų, latvių ir lietuvių aero klubai, o vokiečių ir lenkų aero klubai atsiuntė reprezentacines ekipas. Bendram laimėjime valstybės atsistotojo šiose vietose: 1 — Lietuva, 2 — Estija, 3 — Latvija, 4 — Suomija.

1939 IX 5 pirmas bandomasis lėktuvo Anbo VIII, lengvo bombonešio, skridimas. Lėktuvą

Gen. inž.
A. Gustaitis
pasiruošęs
pirmajam
bandomajam
Anbo VIII
skridimui

valdė konstruktorius gen. inž. Antanas Gustaitis.

1939 X 10 Vilniaus kraštą grąžinus Lietuvai, LAK įsteigė savo skyrių sostinėje ir Sklandymo mokyklą Aukštųjų. Sk. mokyklos viršininkas civ. lak. B. Karvelis.

1939 XI 1 Lietuvos karo Aviacijos kovos lėktuvų antrasis skridimas į Vilnių. Skridime dalyvavo septynios eskadrilės.

1940 VI 9 Kybartuose įvyko paskutinė LAK suruošta aviacijos diena Lietuvoje.

1940 VIII 18 Kauno aerodrome paskutinis skridimas lėktuvo su Lietuvos Valstybės Karo Aviacijos ženkais — baltais Vyčio kryžiais sparnuose. Skrido av. kpt. K. Rimas, kuris atliko aukštąjį skraidymą sovietų aviacijos šventėje.

1940 m. gruodžio mėn., Ukmergėje, sovietų suformuota lietuvių eskadrilė. Tai Liet. Karo Aviacijos likučiai. Eskadrilės vadu tapo av. kpt. Kovas.

1941 XII 15 Kūno Kultūros Rūmai įsteigė Orinio sporto komitetą su sklandymo ir aviomodelizmo sekcijomis. Komiteto vadovas — av. kpt. Kuzma, sklandymo — Vyt. Peseckas, aviomodelizmo — Vyt. Šakalys.

1942 VIII 25 KKR Orinio Sporto k-to sklandymo sekcija įsteigė Virbaliūnuose, prie Kulautuvos, sklandymo mokyklą.

R e d. p r i e r a š a s:

Šis str. panaudotas iš "Plieno sparnai" 1970 m., leidžiamo Amerikos Lietuvių Aero Klubo, Chicagoje, Ill. ir redaguojamo inž. V. Pesecko ir inž. E. Jasiūno.

Pateikti duomenys yra istoriniai svarbūs ir visiems įdomūs. Jie ateityje turėtų būti papildomi ir patikslinami, nors, žinoma, dėl aprašymo trumpumo, kartais nukentia turinio tikslumas.

Pavyzdžiui, patikslintina, kad 1934 VIII 26 žuvs pirmas civ. aviacijos lakūnas Vaclovas Juodis ne Kauno Aerodrome, bet prie Marvelės km. pakrantės (koks kilometras nuo aerodromo) ir tuomet antrasis lakūnas išsigelbėjo parašytu. Paminėtina, kad žuvs lakūnas Vaclovas Juodis tuo metu buvo Statybos fakulteto diplomantu.

Antra, abejotina, ar V. Juodis galėjo būti įrašytas į suformuotą 1935 m. sausio mėn. Lietuvos Aero Klubo eskadrilės sąrašą, nes V. Juodis, kaip pateikiama ankstyvesnėje žinutėje, žuvo 1934 metais (0 gal buvo kitas asmuo ta pačia pavarde ir vardo inicialu?).

Technikos žodis ir Plieno sparnai bus visiems dėkingi už papildymus ir kitų davinų suteikimą apie Lietuvos aviacinius laimėjimus bei lakūnų ir inžinierių veiklą šioje srityje.

Mašinų gamybos problemos

Kauno Politechnikos Institute

Rašo HENRIKAS MEDEKŠAS

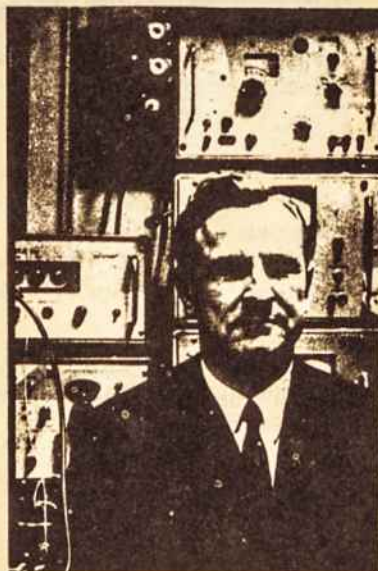
Docentas, technikos mokslų kandidatas

Šio straipsnio autorius Henrikas Medekšas, Kauno Politechnikos Instituto docentas, technikos mokslų kandidatas, iš Lietuvos moksliniais reikalais yra atvykęs į JAV, Pensilvanijos Valst. Universitetą. Teko su juo trumpai susitikti XI-tame inžinierių suvažiavime, Washingtone, ir paprašyti davinių apie inžinierių dabartinėje Lietuvoje mokslinę veiklą. Kalbant šia tema, jis su malonumu padovanojo 1971 m. Vilniuje trijomis kalbomis (lietuvių, rusų ir anglų) išleistą knygėlę "Mokslas, Specialistai", kur suglaustai pateikta mokslinė apžvalga.

Doc. H. Medekšas, vykdydamas mūsų prašymą, tuoj pat po suvažiavimo prisiuntė šį straipsnį apie KPI mašinų gamybos srities specialistus ir jų svarbiausius darbus. Šiam jo straipsniui dalinai iliustruoti, savo nuožniūra (su autorium nesitarus) panaudojome kai kurias iliustracijas iš anksčiau minėtos knygėlės. Tikimės, kad šis straipsnis bus įdomus Technikos žodžio skaitytojams, besidomintiems lietuvių mokslinė - inžinerine veikla tėvynėje ir visame pasaulyje.

R e d.

Turėjau progos susitikti su Amerikos lietuviais inžinieriais, kurie gyvai domėjosi techninės inteligentijos gyvenimu Lietuvoje ir prašė mane pristatyti Amerikos lietuvių visuomenei mano kolegas mokslininkus ir inžinierius. Šį pageidavimą pilnai įvykdyti sunku, kadangi aš asmeniškai nepažįstu visų mokslininkų, dirbančių netgi mokslo srityse, artimose manajai, dėl tos paprastos priežasties, kad tyrimai vykdomi įvairiuose instituteuose, išmėtytuose po visą Lietuvos teritoriją, o tyrinėtojų skaičius yra gana didelis. Taip pavyzdžiui, problemos, susijusios su viena iš svarbiausių šiandieninės Lietuvos pramonės šakų - mašinų gamyba - tokios kaip konstrukcinių medžiagų savybių tyrimai, jų gamyba ir apdorojimo būdų tobulinimas, mašinų detalių gamyba ir surinkimo tikslumo padidinimas, technologinių procesų automatizavimas, mašinų dinamikos ir kiti tyrimai vykdomi Kauno Politechnikos institute ir jo filialuose Klaipėdoje, Panevėžyje ir Šiauliuose, Lietuvos TSR Mokslų Akademijos Fizinių-techninių energetikos problemų institute, Vilniaus In-

Prof. K. Ragulskis - 200 išradimų autorius

*Kauno Politechnikos
Instituto
Radioelektronikos
fakulteto rūmai*

Žineriniame - Statybos institute, Eksperimentinio mokslinio -tiriamąo metalų piovimo staklių instituto Vilniaus filiale ir kituose žinybiniuose instituteuose ir stambesnių gamyklų laboratorijose. Iš kitos pusės, jei rašyti apie visa tai, gautųsi ne straipsnis mokslo populiarinimo žurnalui, o nuobodi ataskaita. Dėl to aš pasistengsiu tik trumpai suminėti pagrindines problemas, susijusias su mašinų gamybos pramone, kurios sprendžiamos Kauno Politechnikos instituto Mašinų Gamybos ir dalinai Mechanikos fakultetuose.

Mašinų gamybos fakulteto dekanas ir mašinų gamybos technologijos katedros vedėjas prof. Leopoldas Kumpikas drauge su docentais, technikos mokslų kandidatais Antanu Bražiūnu, Viktoru Šakaliu, Antanu Stasiūnu ir vyr. dėstytojais Baliu Dragūnu, Algimantu Gvalda ir kitais sprendžia tokias mašinų gamybos problemas, kaip antai: tikslių pavaros sraigtų gamyba, ypatingai glotnių paviršių apdorojimas abrazyviniais įrankiais, metalinių detalių paviršiaus sąvybių pagerinimas elektromechaniniu apdorojimu, metalinių detalių sujungimai klijavi-

*Kauno Politechnikos
Instituto
studentų projektavimo -
konstravimo
biure aptariami
nauji projektai*

mu, technologinio proceso sudarymas, panaudojant elektronines skaičiavimo mašinas ir kt. Šie darbai vykdomi glaudžiai bendradarbiaujant, o dažnai ir pagal sutartis su tokiomis Kauno gamyklomis, kaip Dzeržinskio vardo koordinatinių - ištekimo staklių gamykla, laivų mechanizmų gamykla "Pergalė", šlifavimo staklių gamykla "Neris" ir kt.

Kitas fakulteto veteranas docentas, t. m. k. Vincas Babilius su savo mokiniais t. m. k. Jonu Navasaičiu, Vitoldu Dagiū ir kt. sėkmingai dirba metalų liejimo srityje. Jų pasiūlytas sintetinio ketaus gaminimo metodas, panaudojant plieno drožles vietoje atvežtinio liejyklinio ketaus, įdiegtas Kauno ketaus liejykloje (Petrašiūnuose) ir duoda didelę ekonomiją.

Labai aktualius Respublikai klausimus sprendžia doc., t. m. k. Viliaus Židonio vadovaujama įpakavimo ir išfasavimo automatų laboratorija (priklauso KPI Mechanikos fakultetui). Čia kuriami nauji automatų modeliai, tobulinama automatų projektavimo teorija. Automatus, sukurtus šioje laboratorijoje, gamina Kapsuko (buv. Marijampolė) Maisto pramonės automatų gamykla ir kitos Tarybų Sąjungos įmonės.

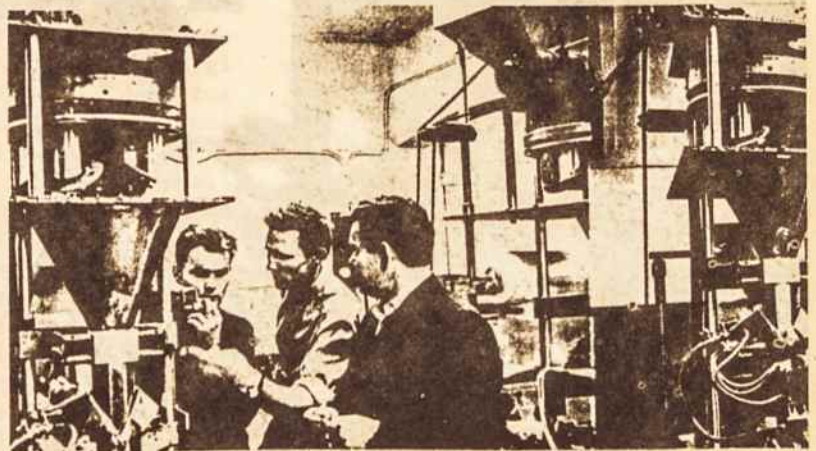

Būsimoji inžinierė praktikoje

Docentas, t. m. k. Juozas Rudzianskas dirba glaudžiai bendradarbiaudamas su Kauno koordinatinių - ištekimo staklių gamykla. Gamykla išleidžia stakles, kuriose stalo pastūma įvykdoma 2 mikronų tikslumu. Projektuojant ir gaminant staklių stalo eigos atskaitymo mechanizmus, daug pasidarbavo doc., t. m. k. Juozas Rudzianskas. Jis turi visą eilę patentų, o taip pat apdovano-tas vyriausybine premija už nuopelnus technikos srityje.

Respublikine premija taip pat apdovano-ti: profesorius Jeronimas Baušys ir docentai, t. m. k. Stasys Vasauskas ir Jurgis Slavėnas už sėkmingus konstrukcinių medžiagų tyrimus. Prof. J. Baušys yra plačiai žinomas kaip metalų ir kt. konstrukcinių medžiagų relaksacijos specialistas. Jo ir jo mokinių t. m. k. A. Brėskio, J. Veinšreiderio, J. Niauronio, A. Muralio ir kt. darbai išgarsino medžiagų atsparumo katedrą, kurios vedėju prof. J. Baušys dirba jau eilę metų. Doc., t. m. k. S. Vasausko tyrimai metalų kietumo srityje, jo metodas nustatyti metalo stiprumines charakteristikas vien iš kietumo bandymo ir jo sukurti šiam tikslui įrengimai žinomi ir naudojami visoje Tarybų Sąjungoje.

Grupė jaunesnės kartos mokslininkų (doc., t. m. k. J. Stinskas, J. Soprogonas, R. Banevičius) vykdo plastmasių savybių tyrimus, kovoja su plastmasių senėjimu, įvesdami į jų sudėtį įvairius stabilizatorius. Kita gausi grupė (doc., t. m. k. M. Daunys, A. Katkus, šio straipsnio autorius ir kt.) dirba sprendama metalų stiprumo ir patva-

Įpakavimo automatų srityje žymūs nuopelnai priklauso Kauno Politechnikos Instituto laboratorijos vedėjui doc. V. Židoniui.

rumo klausimus, susijusius su mašinų perkrovimais, trunkančiais palyginti trumpą laiką (taip vadinamas mažaciklinis metalų nuovargis).

Metallų technologijos katedros darbuotojai docentai t.m.k. K.Tolutis, C.Kisieliauskas, A.Pavaras ir kt. dirba ieškodami naujų terminio plienų apdirbimo būdų, tyrinėja metallų struktūrinius pasikeitimus elektroninės mikroskopijos pagalba.

Tačiau plačiausi tyrimai vykdomi vibracijų moksle. Tarpfakultetinėje ir biotechnikos laboratorijoje, kuriai vadovauja profesorius Kazimieras Ragulskis, darbuojasi keli šimtai inžinierių, aspirantų ir

technikos mokslų kandidatų. Tyrimai apima visas žmogaus veiklos sritis, kuriose gali būti mechaniniai virpesiai, pradedant metallų piovimo staklėmis ir baigiant žmogaus kūnu. KPI vibrotechnikos laboratorija pripažinta vedančia šios srities tyrimo įstaiga Tarybų Sąjungoje. Laboratorijos bendradarbiai garsėja kaip labai produktyvūs išradėjai. Pvz., vien prof. K.Ragulskis turi užregistruotą apie 200 išradimų.

Pensylvanija State
University,
State College
1972 m. spalio 13 d.

TECHNIKINĖ APŽVALGA

KANADOS SATELITAS

1971 m. lapkričio 9 d. sėkmingai paleistas į erdvę pirmasis Kanados satelitas, "Annik - 1". Satelitas paleistas iš JAV teritorijos Cape - Kennedy erdvės įrengimų bazės. Už naudojimąsi visais įrengimais, už raketą, kuri satelitą pakėlė į erdvę, Kanada užmokėjo atitinkamoms JAV įstaigoms viso apie septyniškus milijonus dolerių. Kanados satelito vardas "annik" eskimų kalboje reiškia - "brolis". Kanada, paleisdama savo satelitą į erdvę, turėjo tikslo pagerinti ir praplėsti radio ir televizijos susisiektimo tinklą, ypatingai norėta pagerinti ryšius su gyvenvietėmis Kanados šiaurėje. Pradžioje satelitas aptarnaus 37-ias bangų priėmimo stotis įvairiose Kanados teritorijos vietovėse. Bus priimami ir transliuojami įvairiausi signalai. Numatoma, kad Kanados satelitas išbus erdvėje mažiausia septynetą metų ir laikysis vidutiniškai 22 mylių atstume nuo žemės paviršiaus. Ateinančiais metais manoma paleisti antrąjį Kanados satelitą.

NL

NAUJAS BŪDAS MATUOTI LAIKĄ

Pirmas laiko kompiuteris, pavadintas "Pulsar", yra nauju principu veikiantis rankinis laikrodėlis. Jo smegenis sudaro didelio dažnumo kvarco kristalas, virpantis 32,768 kartus per sekundę. Jis yra tik mažą Pulsaro stebuklingo mechanizmo dalelė. Pulsaras neturi judančių dalių, ciferbla-

to, laikrodžio rodyklių, spiruoklės. Jo nereikia užsukti, nes jį varo dvi mažytės baterijos, kurių užtenka metams, žiūrint laiką vidutiniai 25 kartus per parą. Pulsaro klaida neprašoka 5 sek. per mėnesį, arba vienos minutės per metus.

Pulsaras yra atsparus vandens spaudimui iki 100 pėdų, jei makštis ir ekranas palieka sandarūs. Jo nepaveikia stiprus magnetinis laukas. Jo ekranas nieko nerodo ir baterijos nesieikvoja, kol nepaspaudžiamas mygtukas. Tuomet ekrane pasirodo šviesūs skaičiai, rodantieji laiką, kurie po 1.25 sekundės išnyksta. Laikant mygtuką ilgiau, sekundės žybčioja viena po kitos. Pulsaras jau pasirodė rinkoje.

Atvežtų iš mėnulio žemių tyrimai rodo, kad jose nėra jokių ligas sukeliančių medžiagų. Tos žemės buvo išdalintos mokslininkams, kurie patyrė, kad jos pagerina augalų augimą. Colorado Universiteto mokslininkų grupė bandys išaiškinti to reiškinių priežastį.

Seno ledo pavyzdžių tyrimas išryškino, kad anglies deginio CO atsiradimas ore pareina daugiau nuo natūralių negu žmogaus sukeltų šaltinių. Didžiausias anglies deginio šaltinis yra metano dujos, atsirandančios iš pūvančių medžiagų.

Tiriami ledo pavyzdžiai nuo 500 metų B.C. iki 1850 m. A.D. buvo gauti iš Grenlandijos ir Antarktikos.

PASISAKYMAS DĖL ARCH. A. BUBLIO PASKAITOS

Paskaitės "Technikos Žodyje" architekto A. Bublį rašini - "Lietuviškos Aspiracijos Architektūroje" (žiūr. T. Ž. Nr. 4 (128) 1971) nustebau tokiu nepaprastu sugebėjimu pademonstruoti visišką pasidavimą Amerikos kultūrai ir visišką ignoraciją lietuviškai; visiškai teisingą pajutimą Amerikos architektūros vystymuisi ir visišką nesupratimą ar nesupaižinimą su tautiniu motyvu modernioje architektūroje, kaip tai yra atsitikę Suomijoje ir Japonijoje. Visas pasaulis, taigi ir Amerika, žino apie Suomijos ir Japonijos savitą architektūros pobūdį. Greičiausiai nežinojimas šito fakto leido A. Bublį padaryti absurdišką pareiškimą, kad "... turime rimtai palaidoti "lietuviško stiliaus" mitą architektūroje, ir jo dirbtinas atgaivinimas šių laikų sąlygose yra klaidingas ir beprasmiškas."

Šitas žmogus ne tik yra užburtas amerikietiškos kultūros, bet jis siūlo asimiliuoti mums visiems ir užmiršti visa, kas lietuviška.

Perskaičius visą jo rašinį susidaro įspūdis, kad architektas Bublys yra jaunas,

nematęs ir nepažinęs Lietuvos ir, kad jis negali suprasti lietuvių architektų, užaugusių ir subrendusių Lietuvoje. Jis užmiršta, kad mes ne imigrantai, bet politiniai tremtiniai.

Aš manau, kad kolega Bublys supranta, kad kalba eina ne apie visiškai naują stilių, bet tik apie lietuvišką, savitą išraišką moderniaame stiliuje. Taip, kaip gotikos stilius buvo kitoks Prancūzijoje, Anglijoje, Vokietijoje ir Italijoje, taip ir modernus stilius gali būti savitas, kaip tat pademonstravo suomiai ir japonai, ką visas pasaulis žino ir gerbia. Kad tai yra galima ir lietuviams, mūsų kolega architektas Jonas Mulokas įrodė savo bažnyčios projektu Maspeth, New York'e (žiūr. čia pateikiamą iliustraciją).

Šitame projekte Mulokas sujungė į organišką visumą modernią techniką ir medžiagas su lietuviškai tradiciniu išplanavimu ir lietuviškais motyvais, bei masteliu. Nieko lietuviškesnio negalima ir tikėtis. Tai tas pats žingsnis, kurį suomiai ir japonai jau seniai padarė. Tą pastebėjo ir New York'o Miesto Komisija architektūros metinėje apžvalginėje parodoje ir atžymėjo kaip vieną iš puikiausių projektų, kur tautiniai elementai buvo įvesti į modernią monumentaliją architektūrą. Taigi, puiki pradžia padaryta.

Frank Lloyd Wright, garsusis Amerikos architektas, autorius daugelio knygų modernios architektūros temomis, sako: "... Building should interpret the value of the site, country and culture of the people."

Aišku, kad išeivijoje sunku vystyti savą kultūrą, bet ją išlaikyti ir puoselėti yra būtina ir galima. Adomas Mickevičius, būdamas tremtyje, Prancūzijoje, sukūrė savo geriausius kūrinius.

Tikiuosi, kad šiais keliais žodžiais pataisysiu bent dalinai tą žalą, kurią padarė arch. A. Bublys savo neapgalvotais ir neatsakomais pareiškimais Lituanistikos Instituto suvažiavime.

Su pagarba

J o n a s S t e l m o k a s
architektas

SUKAKTUVININKAI

PAGERBTAS PROF. STASYS DIRMANTAS

Ats.brig. gen. inž. prof. S t a s y s D i r m a n t a s

Chicagoje, 1972 m. lapkričio 3 d. pagerbtas prof. Stasys Dirmantas, jo 85 metų amžiaus sukakties proga.

Pagerbimui rengti komitetą sudarė įvairių organizacijų atstovai. Vytautas Peseckas atstovavo Chicagos ALIAS skyriui, o Vladas Tamošiūnas - Plieno Vyrijai.

Ats. pulk., buv. Vilniaus miesto burmistras, Karolis Dabulevičius pravedė minėjimą ir pasakė pagrindinę kalbą. Arch. Albertas Kerelis, vietos ALIAS sk. pirmis - ninkas, žodžiu sveikino inžinierių ir ar-

chitektų vardu. Technikos Žodis savo sveikinimą įteikė raštu. Dėl sveikinimų gausumo, buvo neįmanoma jų viešai perskaityti, o ir žodžiu sveikinimai buvo apriboti.

Prof. Stasys Dirmantas, išsamiau žodžiu į visus sveikinimus atsakydamas, per pulk. K. Dabulevičių įteikė \$ 500 auką Lietuvos Laisvės Kovų Muziejui. Gi, jubiliatui buvo įteikta simbolinė dovana - adresas.

Technikos Žodis raštu įteikė tokio turinio sveikinimą:

" Mielas Profesoriau,

Nuo pirmojo Technikos Žodžio numerio kartu dirbdami su jumis, ypatingai vertiname Jūsų indėlį lietuviškajai techninei spaudai ir lietuvių inžinierių - architektų sąjungos veiklai.

Jūsų ryžtas ir didingi darbai yra didžiausi mums pavyzdžiai.

Jūsų garbingo amžiaus ir plačios visuomeninės veiklos sukačių proga, širdingai sveikiname ir linkime Ilgiausių Metų!"

* * *

Be to, Technikos Žodžio atstovas Los Angeles arch. Edmundas Arbas, A.I.A. per Techn. Žodžio redakciją prisiuntė asmenišką, kaip buvęs profesoriaus mokinys, savo sveikinimą tokio turinio:

1972 m. Lapkričio mėn. 3 d.

DIDŽIAI GERBIAMAM JUBILIATUI,
PROFESORIUI STASIUI DIRMANTUI

Šį iškilmingą vakarą prie daugelio garbingų asmenų, susirinkusių pagerbti jus, Profesoriau, kaip iškilų nepriklausomos tautos ir audringų dienų Lietuvai asmenį, kurs savo dinamiškumu ir meile spindėję ir buvot dideliu skatintoju ir pavyzdžiu mums jauniems, pridėdu ir savo pagarbą ir sveikinimus.

Kaip Inžinierius, Generolas, Krašto Apsaugos Ministeris ir Profesorius su didele meile sėjęt javą, tartum artojas, į derlingą klestinčios tautos dirvą; Kad Lietuva būtų didi ir kultūriniai šviesi. Laisvės ir beviltiškos tremties valandose.

Kad Likimo Ranka laimintų ir tolimesnį Jūsų garbingą ir šviesų gyvenimą ir kad rudenėjančiose valandose liktumėte tuo didžiuoju žibintu; kad spindėtumėte su ta pačia energija ir meile savo numylėtam kraštui-Lietuvai ir mūsų išeivijos kultūriniam bei profesiniame gyvenime.

Su nuoširdžiais linkėjimais

Ilgiausių Metų! - Vienas
iš Jūsų mokinių -

Edmundas Arbas

Architektas Edmundas Arbas -
Arbačiauskas

ZENONAS BAČELIS

(80 m. amžiaus sukakties proga)

Senesnės kartos lietuvių inžinierių eilė kasmet retėja, bet džiaugiamės, kai vyresnio amžiaus mūsų kolegos pasiekia ilgesnį amžių ir nenustoja aktyvumo. Brazilijoje, Sao Paulo mieste, gyvenantis inžinierius Z. Bačelis 1972 m. sausio mėn. sulaukė 80 m. amžiaus. Rašančiam šias eilutes malonu savo buvusį šefą prisiminti. Jis yra ir Technikos Žodžio atstovu Brazilijoje.

Sukaktuvinių gyvenimo kelias buvo įvairus ir turiningas. 1912 m., baigęs Panevėžio Realinę mokyklą, studijavo Maskvoje Matavimo Institute. Tą institutą baigė ir daugiau išymesnių lietuvių inžinierių: Dirmantas, Kolupaila, Stanišauskas, Gimbutas (dr. Jurgio Gimbuto tėvas), Taujenis, Butrimas ir kiti.

Nuo 1915 Z. Bačelis dirbo hidrotechnikos srityje, Pavolgyje ir Turkestane. 1918 m. baigęs institutą pasiliko Maskvoje, kur iki 1922 m. buvo Lietuvos atstovybės įgaliotiniu tremtinių gražinimui. Grįžęs Lietuvon, tarnavo Ž. Ū. M. Žemės Tvarkymo Departamente revizorium, vicedirektorium, o nuo 1927 m. Departamento direktorium.

Tuo laiku pilnu tempu buvo vykdoma žemės reforma ir sukaktuvininkui teko didžioji to epochinio darbo našta. Jo žinioje ir vadovybėje dirbo šimtai matininkų, parceliuojant dvarus ir skirstant kaimus į vienkiemius. Žemės reformos balansas: iš 363 tūkst. ha nusavintų dvarų žemės sudaryta 39 tūkst. naujakurių ūkių, o iš 6096 išskirstytų kaimų - 1650 tūkst. ha žemės - sudaryta 160 tūkst. vienkiemų.

Iki 1938 m. jo žinioje dirbo ir kultūrtechnikai, sausinant išdalintus dvarus ir kaimus. Iš viso buvo nusašinta 458 tūkst. ha atvirais kanalais ir 12 tūkst. ha drenažu (moliniaus vamzdžiais). Nuo 1938 m. įsteigtas atskiras Melioracijos Departamentas, vadovaujant inž. J. Čeičiui (mirė Lietuvoje 1970 m.).

Z. Bačelis, direktoriaudamas Žemės Tvarkymo Departamente, paruošė ir miestų žemių tvarkymo įstatymą, kurį Seimas priė-

Inž. Zenonas Bačelis 1928 m.

mė. Be to, sukaktuvininkas kartu redagavo mėnesinį žurnalą "Žemėtvarka ir Melioracija".

Po karo, apleidęs Tėvynę, sukaktuvininkas apsigyveno Brazilijoje, Sao Paulo, kur dirbo miesto tvarkymo ir statybos vykdytoju. Gi, 1969 m. išėjęs pensijon, aplankė Šiaurės Ameriką ir kitus kraštus. Jo sūnus inžinierius jau vedęs, dukra ištekėjusi už fabrikančio, o pats sukaktuvininkas su žmona gyvena puikioje savo viloje, nepasitraukdamas nuo lietuviško darbo. Jis nemažai pastangų įdėjo, steigiant Brazilijos Lietuvių Bendruomenę. Ne be reikalo jis yra laikomas jos tėvu.

Rašančiam teko sukaktuvininko žinyboje tarnauti. Kai 1928 m. pasitraukiau iš tarnybos ir vykau studijuoti Prancūzijoje, direktorius Bačelis, palinkėjęs sėkmės, mane kvietė vasaros atostogų metu atvykti žemės ūkio ministerijon padirbėti už tokią pat mėnesinę algą. Aš, bestudijuodamas, jo kvietimu mielai pasinaudojau.

Dabar, po 44 metų, buvusiam šefui viešai dėkoju ir linkiu Ilgiausių Metų!

P. L e l i s

KAZYS DAUGĖLA

(60 m. amžiaus sukakties proga)

Technikos Žodžio skaitytojai žino kolegą Kazį Daugėlą ne tik dėl jo sėkmingos profesinės ir visuomeninės veiklos, bet ir iš daugelio meniškų jo nuotraukų žurnalo puslapiuose ir kartais viršeliuose. Bostono ALIAS skyriaus narys, kultūrtechnikos inžinierius ir matininkas K. Daugėla gyvena Bedford, N.H., miestelyje prie Manchesterio, kur jau 21 metus jis dirba didelėje Davison Construction Co. Toji kontraktorių kompanija stato pramonės pastatus, daugiaaukščius įstaigų ir gyvenamuosius namus, mokyklas, ligonines, bažnyčias ir kitokius

trobesius. Iš kompanijos brošiūros matyti, kad inž. Kazys Daugėla (taip ten rašoma) priklauso jos vadovaujančiam personalui. Jo atsakomybėje yra žemės darbų sąmatos, statybinių aikščių ir sklypų planavimas ir topografinė kontrolė, lauko inžinerija ir atitinkama statybinė priežiūra. Be to, kaip registruotas profesinis inžinierius ir registruotas matininkas, K. Daugėla yra savo laiku išplanavęs, išmatavęs ir išskirstęs žemę virš 700 statybinių sklypų Manchesterio ir Bedfordo miestuose. Davison kompani-

jos brošiūroje pažymėta, kad K. Daugėla yra gimęs Lietuvoje ir dabar, šalia kitų organizacijų, yra Lietuvos Inžinierių ir Architektų s-gos narys. Brošiūra iliustruota ke- liolika profesionališkai atliktomis foto- grafijomis su atžymėjimu "Photography by Kazys Daugėla".

Lietuvių visuomenei K. Daugėla jau iš seno žinomas, kaip meniškos fotografijos specialistas. Jau nuo 1938 metų jis buvo nuolatinis dalyvis Lietuvos Matininkų ir Kultūrtechnikų sąjungos Foto sekcijos parodose ir konkursuose, visada laimėdamas premijas. 1939 metais Vokietijoje iš 35,000 nuotraukų parinktame 160 psl. metraštyje pasirodė K. Daugėlos nuotrauka iš Lietuvos. Tuo metu tas konkursas Vokietijoje vadinosi fotografų olimpijada, dėl dalyvaujančių tautų gausumo. Kaip iki 1944 metų Lietuvoje, taip vėliau Vokietijos tremtinių spaudoje ir po to Amerikos Lietuvių spaudoje K. Daugėla dažnai pasireiškia, kaip foto reporteris ir korespondentas. Jo nuotraukos pasirodo amerikiečių laikraščiuose ir foto žurnaluose. Šiais metais inž. Daugėla pasiuntė paskutinius reikalaujamus foto darbus į "Famous Photographers School", tuo būdu baigdamas 2 metų specialų fotografijos kursą. Kalba jis juokaudamas, kad "mokyti niekad ne vėlu". K. Daugėla nuo 1952 metų yra Photographic Society of America narys.

Kazys Daugėla gimė Radviliškyje 1912 metų vasario 23 d., gimnaziją baigė Šiauliuose 1930 m. ir Aukštąją Žemės ūkio mokyklą Vienoje /Austrijoje/ 1936 m. diplomuoto kultūrtechnikos inž. laipsniu. 1937-1941 m. dirbo Lietuvos Žemės ūkio ministerijos Melioracijų departamente kultūrtechnikos inžinieriaus pareigose ir vėliau referentu. Prieš tai, 1936-37 m. atlikęs karinę prievolę Karo mokykloje ir gavęs j. leitenanto laipsnį, inž. K. Daugėla išvyko į Molėtų ežeryną ir čia vadovavo, matuojant apie 50 ežerų ir juos jungiančius vandens takus. Jo išmatuotais ežerų gy- liais pasinaudojo prof. S. Kolupaila, pa- taisydamas savo turėtus statistinius duomenis. Šitie matavimai buvo reikalingi deta- liam nusausinimo projektavimui. 1938/1939 m. K. Daugėla buvo Šešupės aukštupio reguliavimo projekto vedėjas; - sekančius metus jis praleido Vilniuje, priskirtas prie Žemės Tvarkytojo įstaigos. Čia jam teko perimti buv. lenkų administracijos melioracijų skyrių su visais tarnautojais ir įjungti tą įstaigą į Lietuvos Meliora- cijų departamentą. 1940-1944 m. inž. Daugė- la dirbo Kaune Melioracijų dep. referentu

drenažų projektams, kartu dėstydamas Aukš- tesn. Kultūrtechnikos mokykloje Kėdainiuose statikos įvadą, vandens kelius ir hid- rauliką.

1944 m. rudenį išvažiavęs Austrijon, Dipl. Ing. Daugėla dirbo Wiener Neustadt Wasserwirtschaftsamt'e /Vandenu ūkio val- diškoje įstaigoje/. Nuo 1945 m. apsigyve- no Kemptene, kur buvo susirinkę nemaža lietuvių tremtinių. Čia jisai mokytojavo stovyklos lietuvių gimnazijoje, dėstė su- augusiųjų svetimų kalbų kursuose ir vedė fotografijos kursus emigruojantiems pro- fesiškai pasiruošti. Amerikon atvyko su žmona, dainininke, Stase ir maža dukrele Rūta 1949 metais, iš karto apsigyvendamas Manchester, N.H., mieste. Netrukus pasi- statė namus Bedforde, kur ir dabar gyvena. Čia Daugėlai išaugino sūnų Liną.

Toje apylinkėje, jo dėka, viena nau- ja gatvė pavadinta Kauno, kita - Rūtos var- dais. Gerai išmokęs anglų kalbą, Kazys Dau- gėla įsijungė į vietinę amerikiečių visuo- menę, prisiimdamas pareigas Bedfordo mies- to planavimo valdyboje (1962 - 1967 m.), mo- kyklų statybos komitete nuo 1970 m., kartu su savo šeima dainuoja dviejuose choruose. Kasmet dalyvauja savo nuotraukomis tarp- tautinėse fotografijos parodose, Amerikoje.

Atrodytų, kad suminėtosios veiklos pa- kaktų žmogui užimti visą jo laiką ir išsem- ti energiją. Bet ne kolegai Daugėlai: jis seka lietuvių spaudą, atvažiuoja 70 mylių į Bostone vykstančius lietuviškus koncer- tus, ALIAS susirinkimus, visada palydi sa- vo žmoną solistę į jos koncertus lietuvių visuomenei ir palaiko draugiškus ryšius su savo gausiais bičiuliais. Nuo 1950 metų inž. Daugėla yra skaitęs amerikiečiams apie 70 paskaitų lietuvių tautos ir trem- tinių klausimais ir apie fotografijos me- ną. Savo paskaitas iliustruoja skaidrėmis iš lietuvių stovyklų Vokietijoje ir Lietu- vos vaizdų reprodukcijomis.

Kazys Daugėla atrodo jaunas, yra liek- nas, stiprus ir vikrus. Paklaustas, kokia jo savijauta sulaukus 60-jų metų, atsako šypsodamasis: "Kiek įmanydamas ginuosi nuo sustingusio galvojimo. Bet kurią darbą dirb- damas, seku ir išpildau teorijos ir patir- ties reikalavimus, bet kartu stengiuosi pridėti savosios vaizduotės. Senstu ir ste- biu save, klausdamas, ar tebeturiu pakan- kamai smalsumo ką nors nauja sužinoti, ar užtenku kantrumo kitiems išklaudyti, ar esu pakankamai visapusiškas, kad būčiau ir ki- tiems įdomus."

GYVENIME IR VEIKLOJE

- ALIAS sk. išvyka ir metinės golfo varžybos įvyko spalio 1 d. Sporto vadovas yra inž. Pr. Urbutis.
- Skyriaus pagalbinis moterų vienetas lapkričio 4 d. surengė sėkmingą pobūvį Jaunimo Centro salėje. Programą atliko dainuojančios skautininkės.
- Techn. Spaudos sekcijos metiniame susirinkime, dalyvaujant 10 narių, lapkr. 16 d. sek. metams išrinkta: J. Sakalas - sekcijos vadovas ir Technikos Žodžio administratoriaus, vyr. red. - G. J. Lazauskas, pav. - V. Jautokas, techn. red. - J. Slabokas. Redakcija papildyta nauju nariu - V. Pesecku. Rimties minute prisimintas a. a. Ksaveras Kaunas, vienas iš Techn. Žodžio steigėjų.

TORONTO, KANADA

Išrinkta 1973 m. PLIAS sk. valdyba: pirm- V. Petrulis, vicepirm. J. Stankus, sek. R. Rimas, išd. A. Ciplijauskas ir A. Raudys.

OTTAWA, KANADA

Mūsų skyrius iš 3 esamų Kanadoje skyrių yra pats mažiausias. Šiuo metu jis turi 10 narių. Skyrius įsisteigė 1960 m., gyvuoja jau antrąjį dešimtmetį. Kaž kaip pirmojo dešimtmečio veiklos sukaktis praėjo neatžymėta ir gal dėl to, kad skyriaus turėta kitokių svarbių reikalų. Visa skyriaus valdyba, be skyriuje turėtų pareigų,

(Atkelta iš pusl. 40)

Kas pažįsta mieląjį Kazį Daugėlą, neabejodamas atsakys į tuos jo klausimus taip. Inžinieriui Daugėlai ir poniai Stasei Daugėlienei užteks nesenstančios energijos dar ne vieną dešimtmetį garbingai reprezentuoti lietuvius amerikiečiuose savo aukšto lygio profesiniais, visuomeniškais ir meniškais darbais.

Jurgis Gimbutas

turėjo pareigas vadovauti ir viso Laisvojo pasaulio išsiblaškiusiems kolegoms inžinieriams ir architektams. Čia juk Ottawoje turėjom branduolį PLIAS-Centro V-bos.

1969 m. Ottawoje įvyko Kanados PLIAS Skyrių suvažiavimas, buvo įsteigta Regijoninė Sąjunga Kanadai. Toronto PLIAS skyrius buvo įgaliotas vadovauti dvejus metus.

Po to, kaip žinome, įvyko 1970 metais PLIAS ir ALIAS dešimtas visuotinis suvažiavimas Toronte. Žodžiu, didieji įvykiai buvo nustelbę vietos reikalus, todėl ir paskutinė skyriaus V-ba sudaryta 1967. IV. 22. (Jurkus, Danys ir Daunius) išbuvo iki 1972. IV. 15d.

Šiuo metu skyriaus valdybą sudaro: A. A. Paškevičius - pirm., P. Daunius - sek. ir G. Mitalas - išd. rinkas.

Skyriaus veikla šiuo metu, kiek tai leidžia aplinkybės, kreipiama labiau į bendradarbiavimą su kitomis lietuvių organizacijomis kultūriniam ir visuomeniniam gyvenime ir veikloje dėl Lietuvos Nepriklausomybės (PLIAS įstatų 5-tas paragrafas), taip pat pagal X suvažiavimo priimtos rezoliucijos antrąjį punktą.

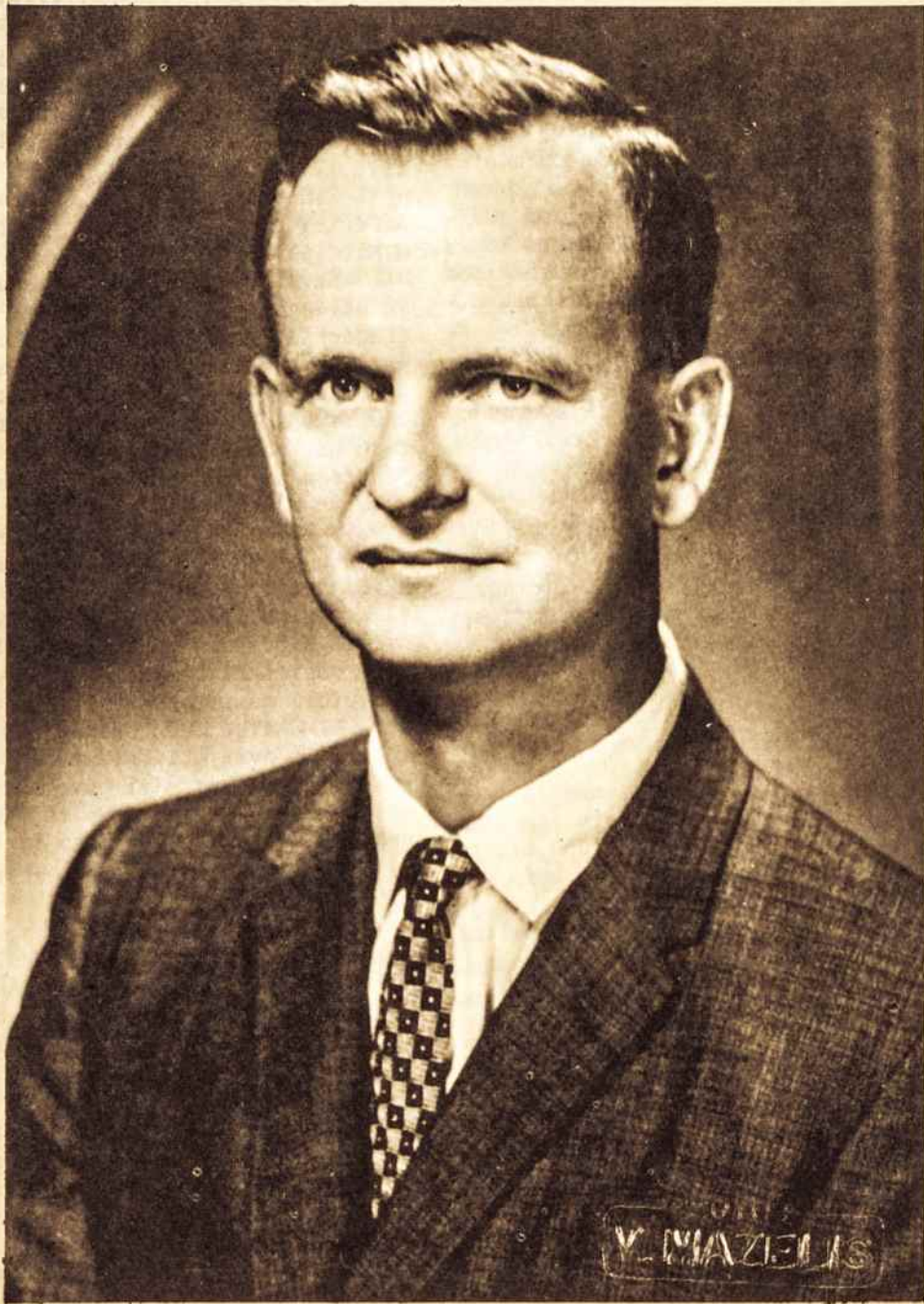
Skyrius mėgina palaikyti ryšį su gretimais PLIAS skyriais. Neperseniausiai skyrius buvo padaręs iškylą į Kanados CHALK RIVER atominę jėgainę, kurioje mūsų skyriaus narys dr. V. FIDLERIS dirba atsakingą darbą. Karts nuo karto daromi skyriaus ribose susirinkimai kartu su žmonomis. 1972 m. lapkričio mėn. toks susirinkimas įvyko pas dr. J. RIMŠAITĖ. Jame šeimininkė padarė pranešimą iš dviejų tarptautinių geologijos kongresų, kuriuose ji buvo aktyvi dalyvė, atstovaudama Kanadai. Be to, kolega DANYS pasidalino savo išspūdžiais iš XI suvažiavimo WASHINGTONE, kuriame jis atstovavo ir mūsų skyriui.

Skyriaus valdybos pastangomis pasirinkta, kad Lietuvių Enciklopediją pranešė Kanados NATIONAL LIBRARY nuo trečiojo tomo. Pirmieji du tomai buvo apmokėti skyriaus lėšomis ir jai įteikti.

Skyrius pastaruoju metu yra padaręs antrąjį įnašą Kanados Lietuvių Fondan. Antrąjį įnašą parėmė šie skyriaus nariai: Rimšaitė, Paškevičius, Trečiokas, Daunius, Mitalas ir Jurkus. Mūsų skyriaus pastangomis, prisidėjus Leliui ir Dragašiui - iš Toronto skyriaus, yra įrašydintas, o mūsų skyrius atstovauja tą įnašą, šviesios atminties prof. inž. St. KAIRYS - KAMINSKAS. Iš šio skyriaus narių net 40 % yra įsijungę į Liet. Fondo narių eiles.

A. Paškevičius

IN MEMORIAM

A. A. KSAVERAS KAUNAS

A. A. KSAVERAS KAUNAS

*Žmogaus gyvenimo vertingumą apsprendžia
blaivus jo galvojimas ir nuolatinis
darbštumas.*

G. Freytag

Sunku net įsivaizduoti, kad taip netikėtai mirtis iš mūsų tarpo išskyrė mūsų kolegą inž. Ksaverą Kauną. Tik ką grįžęs iš PLIAS - ALIAS suvažiavimo, Washingtone, į Chicago, sekančią dieną - 1972 m. spalio 10 d. Ksaveras Kaunas, dirbęs kaip statybos inžinierius CTA - Chicago Transit Authority įstaigoje ir eidamas tarnybines pareigas (atliekant reikalingus projektui matavimus Evanston, Ill. traukinio linijos ruože) buvo einančio traukinio užkabintas ir mirtinai sutrenktas.

Laidotuvsė atsisveikinimo žodį tarė arch. A. Kerelis - Inžinierių ir Architektų Chicago sk. ir Technikos Žodžio vardu, M. Mackevičius - Lietuvos Valstiečių Liaudininkų Sąjungos vardu, A. Kučys - Varpininkų Filisterių D-jos vardu, M. Gudelis-Naujienų ir Tautinių Kapinių V-bos vardu. Atsisveikinimą pravedė inž. J. Rimkevičius. Išlydint į kapus, žodį tarė Gulbinskas. Palaidotas Lietuvių Tautinėse Kapinėse, Chicagoje.

Liko vyr. brolis Jonas, su kuriuo Ksaveras pastaruoju laiku gyveno Chicagoje, kiti broliai su šeimomis Lietuvoje ir daug giminių.

Ksaveras gimė 1915 m. liepos 29 d. Lietuvoje, Šakių aps., Sintautų vls., Balseliškių km. Jo tėvai - ūkininkai (tėvas - Jurgis ir motina - Ona Česniūtė) išaugino gausią šeimą: iš 11 vaikų dabar gyvena 4.

Ksaveras 1933 m. baigė Šakių Žiburio gimnaziją, 1941 m. Vytauto Didžiojo Universiteto Statybos Fakultete gavo dipl. statybos inž. laipsnį. 1941-44 dirbo akc. "Statybos" bendrovėje, Šiauliuose. Į Vokietiją pasitraukė 1944 m., kur 1946 - 48 m. dėstė statybos kursą ir buvo statybos sk. vedėju Aukštesniojoje Technikos Mokykloje, Schw. Gmünde.

Į JAV atvyko 1949 m. Jo veikla mūsų sąjungoje ir Technikos Žodyje skaitytojams yra gerai žinoma: jis nuo pat Technikos Žodžio steigimosi laikų buvo ne sezoninis, bet nuolatinis darbininkas, redakcijos na-

rys ir našus bendradarbis savo straipsniais.

Be profesinio darbo, jis jau nuo pat Lietuvos laikų daug dirbo spaudoje, neretai ją remdamas ir lėšomis. Ypač čia, Amerikoje, be Technikos Žodžio, buvo nuolatinis bendradarbiu Lietuvių Kelyje, Nepriklausomoje Lietuvoje (Kanadoje), Varpe, Sėjoje, Naujienose. Gi, 1954 metais jis buvo ir mėnesinio žurnalo Sėjos administratorium. Parašė brošiūrą: "Elegiški Stepono Kolupailos niekintojai", 52 pusl. (Chicago Lietuvos Literatūros D-jos leidinys, 1969m). Be to, jis talkino Dr. Jurgiui Gimbutui redaguoti prof. Stepono Kolupailos monografiją.

Visuomeninėje veikloje, be inžinierių sąjungos, dalyvavo Lietuvos Valstiečių Liaudininkų sąjungoje, Varpininkų Filisterių Draugijoje, Amerikos Lietuvių Susivienijime, buvo Lietuvių Tautinių Kapinių vienas iš direktorių, rėmė ir talkininkavo Balzoko Lietuvių Kultūros Muziejui, taip pat talkino Lietuvos Istorijos Draugijai ir kt.

Pereitais metais jis suprojektavo a.a. inž. Jonui Lenkevičiui paminklą, pagal našlės p. Barboros Lenkevičienės pateiktus velionies Jono pageidavimus. Paminklas jau pagamintas ir netrukus bus pašventintas šv. Kazimiero lietuvių kapinėse, Chicagoje.

Prieš keletą metų Ksaveras Kaunas pradėjo reikštis fotografavimu. Namuose buvo įsirengęs savo foto laboratoriją. Skaidrėse ir šiaip nuotraukose spaudai fiksavo visus kultūrinius pasireiškimus: meno parodas, spektaklius, suvažiavimus bei susirinkimus. Visa tai jis komplektavo ir buvo sudaręs įžymesnių veikėjų albumus (menininkų, valstybininkų, inžinierių, rašytojų ir kt.) Parėngimuose visuomet matydavai jį su foto aparatu befiksuojančią meno paveikslus, idomesnes lietuviško pasireiškimų scenas ir kt. Net Washingtono Inžinierių suvažiavime, prašomas, nesutiko įeiti į komisijas, norėdamas daugiau pafotografuoti Technikos Žodžiui.

Ksavero Kauno veikla ir darbštumas parodo, kad jis nebuvo vienišas: jo gyvenimo palydovas buvo darbas. Jis naudingą profesiniu ir kultūriniu darbu užpildė didesnę savo gyvenimo dalį. Iš nusistatymo buvo kovotojas už žmoniškumo principus - nepakentė neteisybės ir veidmainystės. Reikalui esant, nebijojo viešai pasisakyti tiek žodžiu, tiek raštu. Jis pirmasis iš inžinierių stėjo ginti po mirties pradėtą niekinti a. a. prof. St. Kolupailą ir yra spaudoje pasisakęs kitais visuomeniniais klausimais.

Besirūpindamas savo sveikata, vienas ir dažnai su broliu Jonu sekmadieniais važiuodavo už Chicagos į Palos Parką ar kitur pasivaikščioti, grynu oru pakvépuoti bei užfiksuoti foto aparate gamtos grožybes. Pripažino sporto bei mankštos reikšmę žmogaus organizmui ir kasdien darydavo gimnastikos pratimus (jogos).

Per daug metų, o ypač pastaraisiais porą metų, su Ksaveru teko dažnai susitikti, ir net ištikus savaitgalius kartu praleisti. Taip jau likimo buvo lemta, kad pastutines savo gyvenimo dienas, Washington, Inžinierių ir Architektų Suvažiavime, mudviems teko praleisti kartu būnant viename viešbučio kambaryje. Kaip paprastai, planavome sekančių metų spaudos darbą, o jis planavo savo naują asmenišką gyvenimą, tačiau niekas nenumatė šio tragiško įvykio - mirties, kuri suardė visus žemiškus planus.

Technikos Žodis ir kitos lietuviškos organizacijos Ksavero Kauno visuomet pasiges ir gražiai jį prisimins, kaip kilnų patriotą ir mielą kolegą. Toks jo vertingas gyvenimas, G. Freytag žodžiais tariant, buvo dėl jo blaivaus galvojimo ir nuolatinio darbštumo.

Reiškiamo gilią užuojautą broliui Jonui Kaunui ir visiems giminėms Amerikoje ir Lietuvoje.

G. J. Lazauskas

BALZEKO LIET. KULTŪROS MUZIEJAUS BIULETENYJE a. a. Ksaveras Kaunas paminėtas, įdedant jo nuotrauką ir trumpą aprašymą, kad su jo mirtimi muziejus neteko aktyvaus rėmėjo.

Mr. & Mrs. St. Balzekai, Jr. a. a. Ksavero Kauno atminimui, skyrė atitinkamą auką muziejaus bibliotekai.

Ksaverui Kaunui tragiškai žuvus, Chicagos dienraščiai (amerikiniai) paskelbė šio įvykio aprašymą, o liet. Naujienų dien. įsidėjo į pirmą puslapį velionies nuotrauką ir paminėjimą.

TECHNIKOS ŽODŽIO REDAKCIJA Ksavero netekimo proga yra gavusi pasisakymų ir užuojautų. Kai kurias iš jų čia pateikiame:

* * * * *

Vienas iš velionies artimųjų E. K. savo 10/30/72 laiške pažymi: "Kai pagalvoji, jo gyvenimas nebuvo lengvas, rožėmis klotas, tačiau jis mokėjo kentėti ir nusiraminti dirbdamas"

* * * * *

"Mielas kolega Grožvydai,
Mano nuoširdi užuojauta tau, kolega, kaip redaktoriui, ir visai Technikos Žodžio redakcinei kolegijai, netekusiems tragiškai žuvusio kolegos Ks. Kauno.

Gaila, kad taip staigiai ir netikėtai po sėkmingo PLIAS ir ALIAS suvažiavimo Washington vienam iš mūsų sąjungos veikėjų ir TŽd. redakcijos narių teko iškelti į Amžinąjį Poilsį.

Edmundas Arbas
Santa Monica, Calif.

10/1972"

* * * * *

"Vakar išgirdau apie baisią nelaimę, kad col. K. Kaunas žuvo. Reiškiau gilią užuojautą Technikos Žodžio redakcijai.

Linkiu ištvėrmės sunkiame redakto - riaus darbe.

Jūsų Eugenijus Vilkas
Sun Valley, Calif.

10/16/72

* * * * *

"Mielas Kolega,
Pavėluotai sužinojau iš laikraščio apie tragišką mirtį kolegos a. a. Kauno. Tai didelis nuostolis inžinierių bendrijai ir ypač Technikos Žodžiui, kur jis taip sėkmingai ir uoliai dirbė.

Prisijungiu prie Technikos Žodžio bendradarbių, reikšdamas velionies giminėms užuojautą.

Vytautas Petraitis
Henderson, Ark.

10/17/72

A.a. Ksaveras Kaunas atitinkamai paminėtas Sėjos žurnale, 1972 m.nr.4. Be to, šiame numeryje įdėta nemažai Ksavero darytų nuotraukų. Velionies nuotrauka įdėta pirmame puslapyje.

Čia pateikiame iš to numerio atspaudą:

A.a. K s a v e r a s K a u n a s

1972 m. spalio mėn. 10 d. darbo metu traukinio suvažinėtas tragiškai žuvo statybos inžinierius Ksaveras Kaunas, buvęs žymus varpininkų ir liaudininkų politinės srovės veikėjas. Jo biografija išspausdinta L.E. XI t., psl.224-225. 1972 m. spalio mėn. 14 d. iškilmingai palaidotas Lietuvos Tautinėse kapinėse, Čikagoje. Atsisveikinimas ir velionies pagerbimas įvyko 1972 m. X.13 d. D.A. Petkaus koplyčioje. Sėjos red. L. Šmulkštys tarė šiuos žodžius:

"Nuoširdžiai pagerbdami atsisveikiname su prakilniu lietuvių inžinierių šeimos nariu, garbingu visuomenininku ir uoliu lietuviškos spaudos rėmėju ir bendradarbiu, taip staigiai ir netikėtai mirusiu, gilios atminties bičiuliu Ksaveru Kaunu.

Velionis spaudos darbą pradėjo dar būdamas mokyklos suole ir per trisdešimt penkeris metus rašinėjo laikraščiuose tiek nepriklausomoje Lietuvoje, tiek čia išeivijoje. Jo straipsniai buvo spausdinami moksleivių ir studentų spaudoje. Bendradarbiavo Lietuvos Žinių dienraštyje, tremties Inžinieriaus Kelyje, Technikos Žodyje, Lietuvių Kelyje, Nepriklausomoje Lietuvoje, Naujienose, Sėjoj ir kituose laikraščiuose. Gausiomis savo aukomis paremdavo Sėją ir kitus leidinius.

Amžinos atminties Ksaveras Kaunas mokėjo savo mintis raštu gyvai dėstyti ir visuomet pats prisilaikė ir kitiems skelbė prakilnius žmoniškumo, laisvės ir demokratybės principus. Tat išryškėjo jo Sėjos straipsniuose, o ypač "Varpininkai ir kaimas" bei Vinco Kudirkos ir Juozo Bagdono biografijose. (Sėja 1954 m. Nr. 8 ir 9, 1955 m. Nr.3 ir 1958 m. Nr.5). Jis savo būdo gražią ypatybę parodė 1969 m. rugpiūčio mėn. Naujienose ilgame rašinyje begindamas savo mokytoją prof. Steponą Kolupailą.

Dar visai neseniai, šių metų rugsėjo mėn., Velionis gerai parašytame straipsnyje Naujienose teisingo vietos seniūną kun. Lawlor ir viešai paskelbė mums visiems lietuviams gana svarbų laikysenos principą, būtent: "n i e k a s m u s i š m ū s ū g r a ž i ū j ū s o d y b ū n e i š s t u m s , j e i g u m e s p a t y s p a g a u t i p a n i k o s i š j ū n e p a s i t r a u k s i m e ."

Išvykdamas į savo paskutinę didesnę kelionę - inžinierių suvažiaviman Washington - paliko Sėjai vertingą dovaną - pluoštą jo paties sukurtų nuotraukų.

Tebūnie mūsų uždavinys toliau tęsti gilios atminties Ksavero Kauno dirbtus visuomenės ir spaudos darbus.

Žurnalo Sėjos leidėjų redakcijos, administracijos ir Susivienijimo Lietuvių Amerikoje du šimtai septynioliktos kuopos vardu reiškiu gilią užuojautą visiems Velionies artimiesiems."

* * * * *

A.A. INŽ. KSAVERO KAUNO ATMINIMUI,
Technikos Žodžiui skyrė a u k a s :

J.Bičiūnienė \$ 10.

O.Pavilčienė \$ 10.

J.Kolupailienė \$ 5.

E.Kolupailaitė \$ 5.

Alg.Didžiulis \$ 10.

E. ir G.J.Lazauskai \$ 20.

P A D Ė K A

Visiems gedėjusiems, pareiškusiems ar paskelbusiems užuojautas, pagerbusiems kalbomis ir kitais ženklais atminimą mano tragiškai p. m. spalio 10 žuvusio brolio

A. A.

KSAVERO KAUNO

pagaliau karsto nešėjams visų Lietuvoje likusių ir Amerikoje gyvenančių pusbrolių, pusseserių ir kitų artimųjų giminių vardu reiškiu nuoširdžią padėką

Jonas Kaunas

A.A. LEONARDAS REIMERIS

Mirė širdies priepuoliu 1971 m. rugpj. 28 d., palaidotas Fowkner kapinėse, Melbourne. Laidojimo apeigas atliko kun. P. Dauknyš. Giminės, draugai ir bendradarbiai skaitlingai palydėjo į amžinąją poilsio vietą. Atgulė šalia sūnaus Vyto, kurį paskutinį kartą matė 1944 m. vos keturių metų amžiaus.

Velionis gimė 1910 m. senoje, gražioje tėviškėje, Mankiškės dv., Žemaitijoje. Gimnaziją lankė Mažeikiuose ir baigė Aukšt. Tech. Mokyklą Kaune. Dirbo ginklų fabrike, kur buvo vieno skyriaus vedėju.

Jo tremties keliai buvo ypatigai sunkūs. Pasišalinus su šeima iš Lietuvos, prievarta paėmė į vario surinkimo kuopą. Karui baigiantis, liko apsuptas ir grąžintas Lietuvon. Nuo bado ir vargo neteko sveikatos. Pasitaikius progai, repatriavo Lenkijon. Pradžioje ir čia rado nemažesnius vargus. Pradėjo dirbti darbininku mašinų fabrike. Pastebėjo jo techniškumą gabumus. Teko prisipažinti, kad yra mechanikos inžinierius. Po kiek laiko perėmė fabriko technikinio vedėjo pareigas.

Iš Danijos žmona Anelė su kelių metų sūnum Vytu atsidadė Australijoje. Užsimezgė ryšys. Žmona dėjo visas pastangas atsikviesti ir 1957 m. pavyko velioniui gauti leidimą atvykti į Australiją pusmečio atostogom. Sūnaus nepamatė. Gabus moksle ir tautiniai susipratęs Vytas, vos 16 m. amžiaus, mirė nuo neišaiškintos ligos, pusmetį prieš savo tėvo atvykimą.

Velionis Australijoje dirbo vyr. braižytoju. Jis planavo ir kūrėsi užtarnautam poilsiui, bet paskirtis norėjo kitaip. Savo darbo vaisiais nepasidžiaugė. Liko dideliu liūdesy našlė Anelė.

Tegul bus Tau lengva Australijos žemėlė.

V. Ivaškevičius

A. A. MEČYS ŠABANAS

Inž. Mečys Šabanas, Technikos Žodžio bendradarbis, po trumpos ligos 1972 m. gruodžio 25 d. mirė San Francisco Pacific Medical Centro ligoninėje.

Velionis profesoriavo Kalifornijos Berkeley universitete, buvo universiteto vyresnysis planavimo inžinierius ir, be visos eilės kitų paskirčių, jis dalyvavo Apollo raketinės programos planavimo ir paruošimo darbuose.

Paliko žmoną Hipatiją, Chicagoje gyvenančią brolienę dr. Alviną Šabaniene ir kt. gimines Amerikoje ir Lietuvoje. Kolega Mečys buvo dr. Juozo Šabano brolis, gyv. ir mirusio Chicagoje.

Atsisveikinimo iškilmės įvyko Berkeley mieste 1972 m. gruodžio 27 d. ir palaidotas Oaklande, Mountain View kapinėse.

Velionies našlei ir giminėms reikia užuojautą.

A.A. ANDRIUS RIMKA

1971 m. rugsėjo 3 d. Coomoj mirė architektas Andrius Rimka, Velionis buvo gimęs Palazdonio dvare. Mirė širdžiai sunegalavus ir palaidotas rugsėjo 7 d. Coomos kapinėse.

Kaune A. Rimka tarnavo Žemės Ūkio Ministerijoje

Atkeliavo jis į šį kraštą su žmona Veronika ir dviem mažom dukrom, Rūta ir Dalia, 1949 metais. Po dviejų kontraktinių metų fizinio darbo, šeimai tebegyvenant Scheivilles emigrantų stovykloje. A. Rimka imasi žygių įsikurti. 1951 metais priėmė tarnybą ir pasiuntė jį į Coomos miestą, braižytojo pareigoms eiti. Čia jis išgyveno su šeima ligi pat savo mirties.

1970 metais jis išėjo į pensiją. Velionis buvo visuotinai respektuojamas bei mėgiamas žmogus. Reiškėsi jis taip pat ir miesto visuomeniniam gyvenime. Čia jis buvo vertinamas už savo kūrybingumą. Laisvalaikiais jis yra suprojektavęs bei pastatęs įvairių tikiųjų bažnyčiose ne mažą skaičių altorių. Liuteronų parapijai pastatė originalią bažnyčią, rengė meno parodas, įsteigė Meno Muziejų. Gi, gale miesto paplentėje, suprojektavo bei vadovavo pastatymui koplytėlės, kurioje išstatyti Souter Cross lėktuvo palaikai. Čia įmetus penkis centus, automatas pasakoja palaikų istoriją bei pamini gale, kad šio paminklo autorius - architektas A. Rimka esąs lietuvis.

NUOTRAUKOSE: inž. arch. Andrius Rimka, dirbęs Snowy Mountain Hydro Electric Authority, Cooma, NSW - Australijoje. Pagarsėjęs plačiai kaip architektas, jis kiekviena proga Lietuvos vardą yra aukštai iškėlęs.

A. A. JURGIS KAUNAS

Iš Lietuvos gauta žinia, kad 1972 m. gruodžio 30 d. mirė Ksavero Kauno brolis - elektrotechnikos inž. docentas Jurgis Kaunas, dėstęs Kauno Politechnikos Institute. Tačiau Jurgis, dėl sunkios leukemijos ligos, prieš mirtį pastaruoju laiku jau negalėjo dėstyti. Jis labai pergyveno, kai gavo žinią apie brolio Ksavero tragišką mirtį.

Paliko žmona Eligija su šeima, broliai Lietuvoje ir Amerikoje.

● Geod. inž. Pranas Kačionis - Kačinskas mirė 1971 m. gruodžio 3 d. Philadelphijoje. Nekrologas spausdinamas sekančiame numery.

● Bostono ir N.Y. ALIAS sk. pavestas, inž. Juozas Dačys rašo platesnį nekrologą (monografiją) apie a.a. ALIAS garbės narį inž. Antaną Novickį, mirusį 1971 m. gruodžio 28 d. - Gavus, spausdinsime Technikos Žodyje.

PLIAS

IR

CENTRO VALDYBOS ŽODIS

ALIAS

- PIRM.- POVILAS A. MAŽEIKA, 7729 Brookville Rd., Chevy Chase, Md. 20015.
- VICE-PIRM.-KAZIMIERAS ČAMPĖ, 6701 Pine Drive, Columbia, Md. 21046.
- VICE-PIRM.-LEONAS KAČINSKAS, 5023 Alta Vista Rd., Bethesda, Md. 20014.
- SEKR.- KAZYS ALMĖNAS, 4800 Berwyn House Rd., Apt. 421, College Park, Md. 20740.
- SEKR.- KAZYS VASAITIS, 11333 Melclare Dr, Beltsville, Md. 20705.
- IŽD.- TADAS MICKUS, 4901 Seminary Rd., Apt. 319, Alexandria, Va. 22311.
- V-BOS NARYS - BIRUTĖ SALDUKIENĖ, 1440 Foxhall Rd., N.W., Washington, D.C. 20007.
- V-BOS NARYS - BRONIUS GALINIS, 277 Prospect St., Norwell, Mass. 02061.
- V-BOS NARYS - MINDAUGAS PETRULIS, 7317 Wickford Dr., Alexandria, Va. 22310.

Praėjus trims mėnesiams nuo suvažiavimo, nauja PLIAS - ALIAS Centro Valdyba buvo susirinkusi keturiems darbingsiems posėdžiams, kuriuose iškilo gausių sumanymų, projektų ir uždavinių. Nenumatoma sudaryti vienkartinio plano abiemis metams, bet imtasi lankstesnio metodo: pradėti vykdyti pirmiausiai iškilusius uždavinius, pagal reikalą palaipsniui įvedant naujus, prisitaikant prie esamų aplinkybių.

Iš jau vykdomų projektų galima suminėti "kartotekos projektą", kuriam vadovauja kol. B. Saldukienė. Ji pasiryžusi surasti visus lietuviškos kilmės inžinierius, architektus, matematikus, fizikus ir įvairius gamtininkus, nepaisant kaip rūpestingai jie bebūtų "pasislėpę" ir kaip mažai jie lietuvišku organizuotu ir socialiniu bendravimu būtų suinteresuoti. Tai yra didelis užsimojimas! Todėl kol. B. Saldukienei reikės talkos iš visų organizacijos narių. Tikimės, kad jos daug atsiras.

Dr. K. Čampejui pavesta rūpintis ženkliuko padarymu ir išplatinimu. Jis kreipsis į visus organizacijos narius, norėdamas išsiaiškinti, kiek to ženkliuko užsakytojų galima tikėtis.

Kitas iš jau vykdomų projektų yra spaudos ir informacijos projektas. Šiam reikalui sudaryta trijų valdybos narių komisija. Tuo tarpu šios komisijos veikla reiškiasi dviem kryptim: 1. mėginti įtraukti doktorantus į lietuviškų interesų lauką, jiems skiriant paramą duomenų rinkimo išlaidoms padengti, jei pasirinks tezės temą apie Lietuvą; 2. įtraukti į lietuviškos ūkinės ir socialinės literatūros lauką intelektualines jėgas, išvykusias neseniai iš Lietuvos į Izraelį. Jau yra atsiliepusių su įdomiais pasiūlymais. Suprantama, kad ir negausiai, jie nori būti atlyginami. Tačiau, turtint galvoje jų tiesioginį patyrimą, betarpią informaciją ir (prileidžiama) laisvo

žodžio galimybes ir nusiteikimą, jų rašiniai turėtų būti naudingi ir įdomūs. Tuo pačiu jiems bus suteikta proga palaikyti ryšį su lietuviškais interesais, į kuriuos jie buvo įaugę ir ne vienas jų, prileidžiama, atsimins dažnai savo gimtąjį kraštą naujo gyvenimo eigoje bei skirtingoje aplinkumoje.

Be to, buvo paliesta visa eilė kitų projektų, bet iki šiol dar nepakankamai aptarti ir ne pradėti vykdyti. Palaipsniui Technikos Žodžio skaitytojams jie bus pateikti.

Chicagos skyrius sudarė komitetą, vadovaujamą kol. J. Jurkūno, Mokslo ir Kūrybos Simpoziumo techniskam parengimui ir organizavimui. Centro Valdyba didžiai įvertina to komiteto pasiryžimą ir pastangas.

Vieną kitą iš užsimotų darbų atliks pati Centro Valdyba nepriklausomai, tačiau tokių bus mažai. Daugumos jų sėkmingumas priklausys nuo sąjungos narių ir skyrių valdybų bendradarbiavimo ir talkos. Pirmiausia minėtinas finansinis bendradarbiavimas, laiku sumokant nario mokesčio įnašus Centro Valdybai. Nors, spėjant iš praeities, tik labai riboto biudžeto tegalima tikėtis, tačiau ir tie menki ištekliai yra būtini bent pagrindinėms išlaidoms dengti ir minimaliai veiklai finansuoti. Jau dabar pramatoma, kad daugelio gerų sumanymų reiks atsisakyti dėl išteklių stokos.

Sąlyginai imant, tik nedidelė dalis lietuvių, kurie galėtų priklausyti PLIAS - ALIAS organizacijai, jai priklauso ir dar mažesnė dalis aktyviai reiškiasi. Viena iš priežasčių yra pasyvumas, o kita - gali būti dėl stokos patrauklumo, pateisinamumo, naudos ir t.t. Yra didelis spektras priežasčių, kurios, jei galėtų būti sistematingai ištirtos, palengvintų rasti kelius į didesnę organizuotumą. Plačiau žvelgiantis žmogus, tačiau, mato didelius organizuotumo privalumus betkokiom sąlygom, nes ką tautai reiškia atskiras žmogus svetimų tautybių jūroje? Kiek daug siauresnis yra jo paties gyvenimas, kai jis nuklysta nuo savo tradicinio ir kultūrinio kamieno. Kita vertus, organizacijos įdomumas ir naudingumas priklauso nuo mūsų visų protinio įnašo, pagal patarlę: "kas duoda, tas ir gauna".

Centro Valdyba

 TECHNIKOS ŽODIS - MŪSŲ VEIKLOS VEIDRODIS

KRUPAVIČIAUS PAMINKLO KONKURSAS

Prelato M.Krupavičiaus paminklui statyti komitetas kviečia menininkus ir statybininkus dalyvauti konkurse antkapio - paminklo projektui paruošti.

Antkapis bus statomas šv.Kazimiero Lieuvių Kapinėse, kur kapo plotas yra 9 pėdos pločio ir 10 pėdų ilgio.

Konkurso projektus įvertins ir premijas skirs 5 asmenų jury komisija, sudaryta iš architektų, menininkų ir visuomenininkų.

Pirmą vietą paminklo konkurse laimėjusiam projektui skiriama \$ 500, antrą vietą - \$ 300 ir trečią vietą - \$ 200.

T A I S Y K L Ė S

1. Konkursui siunčiamas paminklo - antkapio bendro vaizdo piešinys perspektyvoje ir braižiniai skalėje arba antkapio modelis su medžiagos aprašymu.
2. Paminklui - antkapiui parinkta ir nurota medžiaga turi būti pastovi ir tinkama Chicagos atmosferiniams pasikeitimams (akmuo, metalas ir pan.)
3. Paminklo - antkapio bazė turi proporcingai atitikti kapo žemės plotą.
4. Velionio pageidavimu, išreikštu testamente, antkapyje turi būti kryžius ir šis toks įrašas:
Kun. Mykolas Krupavičius
1885.X.1 - 1970.XII.4
Lietuvi, tebūnie Tau pirmaisiais tėvas ir motina, bet virš jų tebūnie Tau Tavo tėvynė Lietuva.
(Pagal šv.Augustiną)
5. Pageidaujama, kad projekto autorius apskaičiuotų ir konkursui pristatytų paminklo pastatymo kainą. Antkapio - paminklo pastatymo kaina neturi prašokti \$ 5000.
6. Paminklas gali būti daromas ir už JAV ribų ir transportuojamas į Chicagoą.
7. Konkurso projektas siunčiamas komiteto pirmininko dr. Juozo Meškausko adresu:
6623 So. Francisco Ave.,
Chicago, Illinois. 60629.
8. Konkursui projektai turi būti atsiųsti minėtu adresu iki 1973 m.gegužės 1 d.
9. Paminklo projektas siunčiamas pažymėtas slapyvardžiu su atskirai pridedamu užlipintu voku, talpinančiu savyje autoriaus pavardę ir adresą.
10. Konkurso dalyviai sutinka, kad projektai būtų išstatyti viešai visuomenės dėmesiui.
11. Prel.Krupavičiaus paminklui statyti komitetas išmokėdamas premijas, pasilieka teisę paminklą statyti ir pagal projektą, negavusį premijos, susitaręs su jo autorium.
12. Į premijai skirti jury komisiją išrinkti šie asmenys:Faustina Mackevičienė, Aleksandras Marčiulionis, Erdvilis Masiulis, Zita Sodeikienė ir Adolfas Valeška.

Dr.Juozas Meškauskas,
Prel.Krupavičiaus paminklui statyti
komiteto pirmininkas